

140 MERKIN DEMOKRATIAA

Kuinka demokratia voi Twitterissä

**Sosiologia
Turun yliopisto
Pro gradu -tutkielma
Tero Lehtinen
Maaliskuu 2016
Turku**

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Sosiaalitieteiden laitos / Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

LEHTINEN, TERO: 140 merkin demokratiaa. Kuinka demokratia voi Twitterissä.

Pro gradu -tutkielma, 68 s.

Sosiologia

Maaliskuu 2016

Twitter on internetissä toimiva lyhytviestipalvelu, joka voidaan lukea osaksi sosiaalista mediaa. Sen käyttäjät voivat julkaista korkeintaan 140 merkin mittaisia viestejä, eli twiittejä, sekä lukea, jakaa ja kommentoida toisten käyttäjien lähettämiä twiittejä. Palvelun piirissä lähetetään tätä kirjoitettaessa kymmeniä tuhansia suomenkielisiä twiittejä päivittäin. Twiitit koskevat usein ajankohtaisia aiheita ja tapahtumia. Tässä tutkimuksessa haetaan vastausta siihen, toteutuuko Twitterissä käytävässä eduskuntavaalialiheisessä keskustelussa aggregatiivisen, deliberatiivisen tai agonistisen demokratiakäsityksen piirteitä. Normatiivisten demokratiateorioiden operationalisoinnissa tutkielmassa on käytetty erityisesti Raphael Kiesin deliberatiivisen demokratian operationalisointikehikkoa sekä Lincoln Dahlbergin digitaalisen demokratian positiomallia. Aineistona on Twitterin tietokannasta vuoden 2015 eduskuntavaalien alla suodatettu ja kerätty kokoelma twiittejä (n=870), jotka muodostavat yhteensä 25 kokonaista keskustelua. Analyysimenetelminä on käytetty laadullista, teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä sekä kuvailevia kvantitatiivisia menetelmiä. Analyysin johtopäätöksenä voidaan todeta, että kaikkien edellä mainittujen demokratiateorioiden mukaisia piirteitä oli havaittavissa tutkituista keskusteluketjuista. Kokonaisuutena aineistosta havaitut vuorovaikutuksen piirteet muodostavat kuvan keskustelukulttuurista, joka muistuttaa käsitellyistä demokratiaihanteista eniten aggregatiivista, liberaalia demokratiaa. Mainittua normatiivista demokratiakäsitystä tukevat myös Twitterin asettama 140 merkin yläraja viestien pituudelle sekä Twitterin tämän tutkielman kirjoitusvaiheessa julkaisema äänestystoiminto. Merkillepantava huomio on myös se, että osallistujien välistä näkyvää vuorovaikutusta esiintyy Twitterissä vähän suhteessa twiittien kokonaisvolyymiin.

Asiasanat

Internet, sosiaalinen media, Twitter, demokratia, vuorovaikutus

Sisällys

1. Johdanto.....	1
2. Aiempi tutkimus.....	4
3. Demokratiateoriat.....	7
3.1. Aggregatiivinen demokratia.....	9
3.2. Deliberatiivinen demokratia.....	11
3.3. Agonistinen demokratia.....	13
4. Tutkimusasetelma.....	14
4.1. Aineisto.....	14
4.1.1. Alustavan aineiston kerääminen.....	20
4.1.2. Keskusteluketjujen tunnistaminen ja visualisointi.....	22
4.1.3. Analysoitavat keskustelut.....	23
4.1.4. Tutkimuseettinen pohdinta.....	24
4.2. Demokratiateorioiden operationalisointi.....	25
4.2.1. Kiesin deliberatiivisen demokratiateorian operationalisointi.....	25
4.2.2. Kiesin meta-analyysi case-tutkimuksista.....	27
4.2.3. Dahlbergin digitaalisen demokratian positiomalli.....	30
4.2.4. Aggregatiivisen teorian operationalisointi.....	32
4.2.5. Agonistisen teorian operationalisointi.....	33
5. Aineiston analyysi.....	34
5.1. Analyysin rakenne.....	35
5.2. Deliberatiivisen demokratian mittarit.....	35
5.2.1. Osallistumisen kynnys.....	35
5.2.2. Keskustelun tasa-arvoisuus.....	36
5.2.3. Keskustelun vastavuoroisuus.....	40
5.2.4. Kantojen perustelevuus.....	45
5.2.5. Refleksiivisyys.....	47
5.2.6. Empatia.....	48
5.2.7. Moniarvoisuus.....	49
5.2.8. Huumori ja muut retoriset keinot.....	51
5.2.9. Ulkoiset vaikutukset.....	58
5.3. Aggregatiivisen demokratian mittarit.....	59
5.4. Agonistisen demokratian mittarit.....	62
6. Johtopäätökset.....	65

1. Johdanto

Twitter on yksi monista sosiaalisen median palveluista, jotka ovat ilmaantuneet keskuuteemme viimeisen kymmenen vuoden kuluessa. Twitter on korkeintaan 140¹ merkin mittaisten viestien, eli twiittien, julkaisemiseen tarkoitettu palvelu, jossa kukin käyttäjä valitsee keiden muiden käyttäjien twiittejä haluaa lukea. Tästä käytetään nimitystä seuraaminen. Käyttäjän julkaisemaan twiittiin voi vastata, jolloin alkuperäisen viestin kirjoittaja ja muut viestissä mainitut käyttäjät saavat ilmoituksen keskustelun jatkumisesta. Yleinen tapa osallistua Twitterissä on jakaa omille seuraajilleen toisen käyttäjän twiitti, tästä käytetään nimitystä retweettaus. Twitter on esim. Facebookiin verrattuna avoimempi, siellä ei ole tapana rajata viestien näkyvyyttä vain kaveripiirille, vaikka se on käyttäjälle mahdollista. Vain pieni osa käyttäjistä rajoittaa toisten käyttäjien mahdollisuutta nähdä twiittejään. Twitterin käyttö on maksutonta, eikä se edellytä erityisiä tietoteknisiä taitoja. Twitterissä ei ole samankaltaista keskitettyä moderointia kuin vaikkapa useilla keskustelupalstoilla. Twitterin käyttöehdoissa vastuu kaikesta sisällöstä asetetaan sisällön palveluun tuottaneelle käyttäjälle, mutta Twitter varaa itselleen kaikki oikeudet käyttää, kopioida, muokata ja jakaa käyttäjien tuottamaa sisältöä vastikkeetta missä tahansa mediassa (Twitter 2016).

Taloustutkimuksen vuonna 2014 tekemän kyselyn perusteella joka kymmenes 15 vuotta täyttänyt suomalainen käyttää Twitteriä. Jokaista suomalaista Twitter-käyttäjää kohden on melkein neljä Whatsapp-käyttäjää ja lähes kuusi Facebook-käyttäjää, joten Twitterin yleisö ei ole näillä mittapuilla erityisen suuri. (Taloustutkimus 2014). Twitter on kuitenkin ajan kuluessa profiloitunut nuorten, kaupunkilaisten, hyvässä asemassa olevien ja hyvätuloisten ihmisten kanavana ja se on eri yhteyksissä mainittu yhtenä uudenlaisen demokraattisen kulttuurin edustajana. Siitä on tullut lukuisten poliitikkojen ja toimittajien käyttämä viestintäväline, eniten näkyvyyttä sillä on Suomessa kerännyt Alexander Stubb, joka toimi pääministerinä v. 2014–2015 ja valtiovarainministerinä Juha Sipilän v. 2015 muodostamassa hallituksessa. Twitter on sekä väline suoraan

1 Tätä kirjoitettaessa Twitter on julkaissut alustavia suunnitelmia kasvattaa twiittien enimmäismerkkimäärää huomattavasti.

vuorovaikutukseen poliitikkojen ja kansalaisten välillä että uutislähde perinteiselle medialle. Arviot Twitterin merkityksestä demokraattisessa prosessissa vaihtelevat laidasta laitaan.

Jungnerin mainitsema poliittisen viestinnän mullistus on totta. Tulevat vaalit käydään Twitterissä. Vaalienalusaika antaa viitteitä, että kyse ei ole Twitterin englanninkielisen nimen mukaisesti visertelystä, vaan enemmänkin räkättämisestä. (HS.fi 2015).

Vaaleja ei ratkaista tänä vuonnakaan Twitterissä. (Turkulainen.fi 2015)

Kun kansalaisilta kysytään miksi he käyttävät sosiaalista mediaa, esille nousevia syitä ovat mm. yhteydenpito ystäviin, ajankohtaisten asioiden seuranta ja ajanviete (Taloustutkimus 2014). Poliitikoilta ei tietääkseni ole tätä systemaattisesti kysytty, mutta oletettavasti yhteydenpito muihin poliitikoihin ja kansalaisiin sekä ajankohtaisten asioiden seuranta nousisivat pintaan. Poliitikkojen ja kansalaisten vuorovaikutusta Twitterissä on tutkittu ja sille on löydetty muutamia tunnusomaisia piirteitä: poliitikot harjoittavat pääasiassa yksisuuntaista viestintää, vaikka heitä Twitterissä seuraavat kansalaiset toivoisivatkin kaksisuuntaista vuorovaikutusta. Kansalaiset sen sijaan ovat melko aktiivisia jakamaan poliitikkojen viestejä eteenpäin, joka palvelee poliitikkojen markkinoinnillista päämäärää. Sosiaalisessa mediassa tapahtuvaa viestintää voidaan pitää sähköisenä *word of mouth* -kommunikaation muotona (eWOM) ja se on vaikutuksiltaan maksettua mainontaa tehokkaampaa. Toisaalta eWOM voi myös levittää informaatiota poliittisten mielipiderajojen yli, joka edistää mahdollisuuksia demokraattiseen deliberaatioon (Parmelee & Bichard 2012, 136–7).

Twitteriä voidaan pitää mielipiteiden ja muiden sisällöllisten viestien välittämisen kanavana, mutta sillä on myös faattinen (engl. *phatic*) funktio. Käsite on peräisin Malinowskilta ja sillä tarkoitetaan siteiden luomista, ylläpitämistä tai vahvistamista (Zappavignia 2013, 28). Yksittäisellä viestillä voidaan sekä jakaa informaatiota, että ikään kuin ilmoittaa omasta olemassaolostaan ja kuulumisesta verkostoon. Poliittisessa kilvoittelussa erityisesti vaalien alla molemmat piirteet ovat luonnollisesti olennaisia ehdokkaille ja politiikan ammattilaisille, mutta myös kansalaisille, joille näkyvyys Twitterissä voi olla yksi ammatti-identiteetin tai muun minänrakennuksen välineistä.

Näkyvyyttä voi tavoitella mm. pyrkimällä kasvattamaan seuraajakuntaansa sekä sijoittamalla viesteihinsä hashtageja, jotka toimivat Twitterissä hakemista ja löytämistä palvelevina linkkeinä.

Keskustelua yhteiskunnallisista kysymyksistä on käyty ja edelleen käydään monilla areenoilla. Kotona, kouluissa, työpaikoilla, harrastuspiireissä ja baareissa nostetaan esiin aiheita, perustellaan mielipiteitä ja väitellään preferensseistä tuttujen ja tuntemattomienkin läsnäolijoiden kesken. Tämän ruohonjuuritason rinnalla lehdet, radio ja televisio ovat laajentaneet kommunikaation maantieteellisiä ja ajallisia ulottuvuuksia ja tarjonneet tehokkaita keinoja luoda ja saavuttaa suuria yleisöjä poliittisille ajatuksille. Media ei ole tyytynyt vain välittämään kansalaisten ja vallanpitäjien sanomia, vaan se on myös käyttänyt kykyään valita käsiteltäviä aiheita ja ohjata keskustelua. Lehtien mielipidekirjoitukset ja radion puhelinkontaktilähetykset eivät ole avoimia ympäristöjä, joissa kaikilla kansalaisilla on vapaa sana. Palstatilan ja lähetysaikojen rajallisuus, kaupallisen lehdistön taloudelliset pyrkimykset ja poliittisen lehdistön aatteelliset päämäärät määrittelevät kommunikaation rajoja ja sisältöjä. Näistä näkökulmista viime vuosikymmenen kuluessa kiihtynyt sosiaalisen median kasvu valtavirraksi on tarjonnut historiallisesti ennenkuulumattoman potentiaalin yhdistää ruohonjuuritason sananvapaus sekä teknologian ja median vahvuudet. Tämän ovat huomanneet niin kansalaiset, liike-elämä kuin politiikan toimijatkin. Sosiaalisen median miljardiyleisöt ja niiden paikalliset murusetkin ovat markkinoijien ja poliitikkojen mielenkiinnon kohteina monista syistä. Yhteisömedia on vielä suhteellisen uusi ilmiö ja siksi siellä toimiminen henkii jossain määrin edistysellisyyttä. Mainosmaailman mittareilla kontaktihinta on halpa, jos sitä verrataan vaikkapa lehtimainontaan tai jalkatyönä tehtävään kampanjointiin. Onnistuessaan viestilleen voi saada sekä laajan yleisön että kantoapua sosiaalisessa mediassa toimivilta mielipidevaikuttajilta.

Suomessa järjestetään eduskuntavaalit neljän vuoden välein, niissä valitaan 200 kansanedustajaa. Käytössä on vaalijärjestelmä, jossa äänioikeutettu henkilö äänestää sekä puoluetta että henkilöä. Ehdokkaat asetetaan vaalipiireittäin ja äänten laskennassa käytetään d'Hondtin menetelmää, jossa kukin ehdokas saa suhteellisen vertailuluvun. Vertailulukku lasketaan puolueen saamasta kokonaisäänimäärästä. Kustakin kolmestatoista vaalipiiristä valitaan etukäteen tiedossa oleva määrä edustajia.

Puolueet valmistautuvat vaaleihin hankkimalla listoilleen ehdokkaita. Tavanomaista on, että ehdokkaiden joukossa on sekä ammattipoliitikkoja että muuten julkisuudesta tuttuja henkilöitä. Koska eduskuntavaali ei ole suora henkilövaali, on puolueille edullista saavuttaa mahdollisimman suuri kokonaisäänimäärä, jolloin myös valitsematta jäävien ehdokkaiden vetovoimalla on merkitystä.

Media seuraa vaaleja tiiviisti jo ehdokkaiden nimeämisestä alkaen. Median tilaamia mielipidetiedusteluja ja vaalitulosten julkaisusta taajaan. Vaalien lähestyessä erityisesti television vaalitentit herättävät paljon huomiota. Niissä puoluejohtajat tai muut puolueiden edustajat käyvät keskustelua toimittajien valitsemista aiheista. Puolueet laativat usein myös kirjallisen vaaliohjelman, jossa esitellään puolueen keskeiset vaaliteemat, mutta julkisuudessa tapahtuva keskustelu ei välttämättä noudattele puolueiden etukäteen tekemiä suunnitelmia.

Sosiaalisessa mediassa, lehtien kolumneissa ja muissakin viestimissä on vuoden 2015 eduskuntavaalien jälkeen käyty keskustelua ns. kuplista, joissa ihmisten sanotaan elävän. Kuplan sisällä, eli ihmisten päivittäisessä elämänpiirissä, kohtaa vain samankaltaisesti ajattelevia ihmisiä. Tämän katsotaan johtavan siihen, että ihmisten kuva todellisuudesta vääristyy. Jotkut puheenvuorot ovat alleviivanneet Suomen jakautumista toteutuneen vaalituloksen perusteella kahtia. Eniten keskustelua on herättänyt vaaleissa suhteellista asemaansa vahvistaneen perussuomalaisen puolueen kannattajien ja toisaalta kaupunkilaisen vihervasemmiston välinen vastakkainasettelu, jota on myös kansan ja älymystön väliseksi viritetty. Kuplien mahdollinen olemassaolo heijastaa myöhemmin esiteltävää agonistista demokratiakäsitystä, jossa ”meidän ja muiden” välille tehdään selvä ero (Parkkulainen 2014, 61).

2. Aiempi tutkimus

Tässä luvussa luon katsauksen aiempaan tutkimukseen, jossa on pureuduttu Twitterin käyttöön poliittisissa kontekstissa. Mielenkiinnon kohteena ovat olleet mm. poliitikkojen kampanjointi vaalien yhteydessä, yleisön osallistuminen poliittiseen keskusteluun sekä perinteisen median ja sosiaalisen median työnjako poliittisessa keskustelussa.

Poliitikkojen sosiaalisen median aktiviteetteja on tutkittu Pohjoismaissa ja jonkin verran Suomessakin (Larsson & Kalsnes 2014, Larsson & Moe 2013, Khaldarova, Laaksonen & Matikainen 2012). Tampereen yliopiston Journalismin, viestinnän ja median tutkimuskeskuksessa päättymässä oleva tutkimushanke nimeltään Demokratia, edustus ja tasa-arvo politiikan uusissa verkkojulkisuuksissa keskittyy poliitikkojen ja toimittajien verkostoanalyysiin. Hankkeesta luvassa olevia artikkeleita ei ole vielä julkaistu, mutta tulosten julkistustilaisuudessa annettiin ymmärtää, että poliitikot seuraavat Twitterissä toisiaan ja että keskustelua käy ”eliitti”, eli vaikutusvaltaiset poliitikot ja median edustajat. Sosiaalista mediaa käytetään myös poliittisena ilmanpuntarina. Muun muassa vuoden 2015 eduskuntavaalien yhteydessä tutkimusyhtiö SN4 julkaisi ennusteensa puolueiden kannatusjakaumasta joka pohjautui galluputkimusten lukuihin ja sosiaalisessa mediassa käydyn keskustelun sävyyn (SNE 2015). Kyselytutkimuksen tulosten täydentäminen sosiaalisen median analyysillä näytti parantaneen ennusteen laatua.

Trilling (2015) tutki Saksan liittokanslerivaalien yhteydessä järjestetyn tv-väittelyn herättämää keskustelua Twitterissä. Tavoitteena oli selvittää missä määrin poliitikkojen esille tuomat aiheet välittyivät kansalaisten Twitterissä käymään keskusteluun. Analyysissä ehdokkaiden televisiossa esittämät puheenvuorot litteroitiin ja niiden sisältöä verrattiin ohjelman aikana hashtagilla #tvduell julkaistuihin twiitteihin. Tuloksena oli, että sisällöt eivät täysin vastanneet toisiaan, ehdokkaat eivät onnistuneet saamaan kaikkia televisiossa esille nostamia aiheita Twitter-keskusteluun. Toisaalta, Twitterissä puhuttiin myös aiheista, joita ei tv-keskustelussa käsitelty. Osa tällaisesta sisällöstä oli huomioita keskustelutilanteesta tai ohjelmasta, kuten Angela Merkelin käyttämä kaulakoru sekä ehdokkaiden lipsautukset tai tahattomasti hauskat jutut. Tämä antaa viitteitä siihen, ettei runsas julkisuus Twitterissä ole välttämättä poliitikon edun mukaista. Twitter-keskustelussa näyttäytyy negatiivinen painotus, jolloin poliitikon epäonnistumisesta syntyy enemmän jutunjuurta kuin vastaavasti onnistumisesta tai hyvästä suoriutumisesta. Trillingin Twitter-datassa on nähtävissä kolme vallitsevaa kehystä: metakehys, joka liittyy keskustelutilanteeseen ja studiotuomittajiin, Merkelin edesottamukseen internetiin liittyen kriittisesti suhtautuva kehys sekä sarkastisesti Merkeleihin suhtautuva kehys. Osa Twitterissä tv-keskustelua enemmän huomiota

saaneista aiheista eivät kuitenkaan olleet pelkästään sarkastista piikittelyä tai ehdokkaiden epäonnistumisilla juhlimista. Näiden joukossa oli myös pilkahdus rakentavasta keskustelusta.

Toisen vihjeen Twitter-keskustelun sisältöjen ja perinteisen median sisältöjen eroavaisuuksista antavat Murthy & Petto (2015) havaitessaan, ettei painetun median sentimentillä ole yhteyttä Twitter-keskustelun määrään tai sentimenttiin.

Vaccari & Valeriani (2015) analysoivat johtavien italialaispoliitikkojen suoria ja epäsuoria yleisöjä ja näiden verkostojen kykyä välittää poliitikkojen viestejä. Poliitikkojen Twitter-seuraajien määrä tai sen kehitys vaalien alla ei korreloinut äänestystulokseen vuoden 2013 parlamenttivaaleissa Italiassa. Huomionarvoista on myös se, ettei suorien seuraajien määrä ole tae siitä, että poliitikon viesti leviää laajasti epäsuoralle yleisölle. Tyypillisesti julkkispoliitikolla voi olla suuri määrä seuraajia, mutta seuraajilla puolestaan on pieni omien seuraajien joukko ja/tai he eivät ole aktiivisia Twitterissä. Eräänlainen vähenevien tuottojen laki verottaa suurten seuraajamäärien tehoa.

Anstead & O'Loughlin (2015) tutkivat sosiaalisen median analyysin avulla julkista mielipidettä vuoden 2010 parlamenttivaaleissa Yhdistyneissä kuningaskunnissa. Monet analyysiyhtiöt julkaisevat omia selvityksiään sosiaalisessa mediassa vallitsevasta mielipiteestä. Yritysten käyttämät menetelmät jäävät kuitenkin osin hämärän peittoon, koska yhtiöt eivät halua paljastaa liikesalaisuuksina pitimiään menetelmiä tai eivät muusta syystä halua niitä julkisesti arvioitavaksi. Perinteisten mielipidetiedustelijoiden edustama näkemys on usein se, että sosiaalisessa mediassa kirjoittelevat eivät edusta koko äänioikeutettua kansaa, joten käytettävissä olevasta datasta ei voi tehdä valideja johtopäätöksiä. Anstead & Loughlin kuitenkin valaisevat sosiaalisen median merkitystä julkista mielipidettä selvittäessä nostamalla vertailukohdaksi kaksi vanhaa teoriaa, James Brycen ja Herbert Blumerin näkemykset julkisesta mielipiteestä. Bryce luonnehti jo 1800-luvulla, että julkinen mielipide muodostuu julkisissa elimissä, joita ovat lehdistö, julkiset kokoontumiset, vaalit ja kansalaistoiminta. Niiden rinnalle Anstead & Loughlin sovittavat nykypäivän sosiaalista mediaa. Blumer taas tähdensi, että yleisö on sosiaalinen, julkinen mielipide on hierarkkinen ja todellisen julkisen mielipiteen muodostuminen edellyttää yleisön osallistumista poliittiseen keskusteluun. Julkinen

mielipide ei siis ole tyhjiöissä syntyneiden yksittäisten mielipiteiden summa, vaan sosiaalisen vuorovaikutuksen tulos. Vuorovaikutuksessa on merkitystä myös sillä, kuka mielipiteensä ilmaisee – tätä ilmiötä sosiaalisen median semanttinen analyysi pyrkii lähestymään mittaamalla toimijoiden vaikutusvaltaa. Toinen Blumerin teorian piirre liittyy kolmen tason osallistumiseen julkisen mielipiteen muodostamisessa. Yksilö on joko osa joukkoa (crowd), osa massaa (mass) tai osa yleisöä (public). Joukolla on yhteinen mielipide ja tunnetila. Massassa yksilöt voivat olla tietoisia tärkeistä asioista, mutta mielipiteet eivät muodostu vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Yleisö tarkoittaa olosuhdetta, jossa eri mieltä olevat yksilöt ovat halukkaita argumentoimaan ja kuuntelemaan.

Sveningsson (2014) tutki haastattelu- ja ryhmäkeskustelu- ja ruotsalaisia nuoria heidän osallistumisestaan poliittiseen keskusteluun verkossa. Nuorten halukkuutta osallistua keskusteluun hillitsi ennen kaikkea riski ajautua konfliktiin, jossa pitää julkisesti puolustaa itseään ja mielipidettään. Verkkoympäristön sijaan nuoret olivat valmiimpia keskustelemaan suljetummassa yhteisössä, kuten kasvotusten. Tällöin keskusteluun ei pääse osallistumaan tuntemattomia ihmisiä, jotka kyseenalaistaisivat nuoren ymmärryksen, syyttäisivät tietämättömyydestä tai kävisivät suoranaiseen hyökkäykseen nuorta vastaan. Verkossa tapahtuvaa keskustelua voi olla vaikea rajata vain turvalliseksi koetun tuttavapiirin keskuudessa käytäväksi. Lisäksi väärinymmärretyksi ja petetyksi tulemisen pelko hillitsi osallistumishalukkuutta keskusteluihin ja esim. Facebook-ryhmiin. Nuoret myös tekivät eron verkossa ja tosielämässä ilmenevän aktiivisuuden välillä ja kyseenalaistivat verkossa esitettävien kannanottojen autenttisuuden. Kuinka esimerkiksi käytännön elämässä näkyy se, että jakaa hyvää asiaa edistävän kuvan Facebookissa?

3. Demokratiateoriat

Nina Parkkulainen luo pro gradu -tutkielmassaan (Parkkulainen 2014) teoreettisen katselmuksen deliberatiiviseen demokratiaan ja verkkoon poliittisen keskustelun areenana. Noudattelen tässä empiirisessä tutkimuksessani suurelta osin myös Parkkulaisen käyttämää teoreettista kehystä ja havainnoin Twitterissä tapahtuvaa

yhteiskunnallista keskustelua aggregatiivisen (liberaalin), deliberatiivisen (konsensuaalisen) ja agonistisen demokratiateorian (radikaalin pluralismin) näkökulmista. Näiden demokratiateorioiden erityispiirteitä operationalisoimalla tulkitseen sitä, miten twiitit ja niiden muodostamat ketjut mahdollisesti ilmentävät mainittuja malleja. Demokratiateoriat ottavat myös kantaa julkisen tilan (*public sphere*) olemukseen. Käsite on alun alkaen Jürgen Habermasin (2003) luoma ja se on saanut merkittävän roolin nykyajan digitaalisen viestinnän merkitystä analysoitaessa. Ferree (2002, 289) kuvaa julkisen tilan ja demokratiateorian suhdetta siten, että demokratiateorian kohteena on päätöksentekoprosessin vastuullisuus ja reagointikyky ja julkisen tilan teorit kuvaavat julkisen keskustelun roolia tämän prosessin mahdollistajana tai esteenä. Käsittelen työssäni demokratiateorioiden sisältämien julkisuuden tai julkisen tilan ominaisuuksien soveltuvuutta kuvaamaan Twitteriä suomalaisen poliittisen keskustelun näkökulmasta.

Demokratialla on arkikielessä usein yksiselitteisen myönteinen ja ihanteellinen kaiku (Setälä 2003, 9). Sanaa tavataan käyttää kansanvaltaa vastaavassa yleismerkityksessä. Tarkempi pohdinta paljastaa kuitenkin, että demokratialla voi olla lukuisia eri piirteitä ja ominaisuuksia, jotka tarjoavat tarttumapintoja erilaisille lähestymistavoille. Tulemme helposti ajatelleeksi, että kansanvallassa valta kuuluu kaikille kansalaisille. Demokraattisiksi luettavissa valtioissa on kuitenkin kautta aikojen tehty erilaisia rajauksia siihen, keillä on oikeus osallistua mm. vaaleihin ehdokkaana tai käyttää niissä äänivaltaa. Oikeutta ovat rajanneet mm. ikä, syntyperä, asema yhteiskunnassa ja aiemmin usein myös sukupuoli. Demokratiaa toteutetaan tai laiminlyödään monilla elämänalueilla opiskelijaelämästä työpaikoille ja taloyhtiöistä Euroopan unioniin. Cunningham (2002, 3–6) havainnollistaa tätä esimerkillä, jossa opiskelijoita pyydettiin kuvaamaan demokraattisin ja epädemokraattisin ajateltavissa tuleva olosuhde tai instituutio. Vastauksista on nähtävissä demokratiakäsitteen eri ulottuvuuksia: osa painottaa demokratiaihanteessa yhteisön kokoa ja jäsenten mahdollisuutta osallistua päätöksentekoon, toiset kansalaisten rationaalista tietoisuutta, kolmannet konsensukseen johtavaa mielipiteenvaihtoa päätöksenteossa. Opiskelijoiden esimerkit demokraattisista tilanteista sijoittuivat kämppekavereiden työnjakoon koskevista neuvotteluista kibbutzin kautta aina vapaaseen markkinatalouteen.

Suomessa voimme sanoa elävämme demokratiassa, usein vieläpä tarkennetaan olevamme osa länsimaista demokratiaa, mutta arkielämän moniulotteisuudessa piilee varmasti tekijöitä, joista yhdet ovat vähemmän demokraattisia kuin toiset. Demokratiassa on siis aste-eroja: kansalaisten tietoisuus voi olla enemmän tai vähemmän syvällistä ja laajalle levinnyttä ja osallistumisen mahdollisuudet harvoja tai monilukuisia.

Kansalaisista ja heistä koostuvista yhteisöstä kumpuavien ajatusten, intressien ja preferenssien sekä toisaalta julkisten menettelytapojen ja poliittisen päätöksenteon välillä olevat mekanismit, instituutiot ja teknologiat muodostavat Perrinin (2014) teoriassa ns. demokratian tikapuut (*democratic ladder*). Näitä tikapuut muodostavia välittäviä tekijöitä ovat media eri muodoissaan, ns. julkinen mielipide, julkinen harkinta, eli deliberaatio, äänestäminen sekä kansalaisten huomiokyky ja valppaus ympäröivään todellisuuteen ja yhteiskuntaan. Tikapuut välittävät informaatiota ja poliittisia valintoja sekä kansalaisilta viranomaisille ja päätöksentekijöille että toisin päin. (Perrin 2014, 163–165.)

Demokratiateoreetikot (mm. Cunningham 2002, Dryzek 2009, Ferree ym. 2002, Mouffe 2009 & 2013, Setälä 2003) ovat kuvanneet demokratian tunnuspiirteitä. Käyn seuraavaksi tiivistetysti läpi tutkimuskysymykseni kannalta olennaisimpia teorioita. Demokratiateoriat ja julkisen tilan käsite ovat toisilleen läheisiä. Ferree ym. (2002) ryhmittelevät demokratiateorioita niiden julkiselle tilalle asettamien normatiivisten olettamusten mukaisesti. Teoriat vastaavat eri tavoin kysymyksiin 1) kuka julkisessa tilassa käyttää ääntä, 2) mistä julkisessa tilassa puhutaan ja 3) millä tavalla siellä puhutaan sekä 4) mikä on keskustelun ja päätöksenteon välinen suhde.

3.1. Aggregatiivinen demokratia

Aggregatiivisella demokratialla tarkoitetaan mekanismeja, jossa kansalaisten mielipiteet lasketaan äänestyksen tai mielipidetiedustelun avulla yhteen ja eniten kannatusta saanut vaihtoehto valitaan yhteiseksi ratkaisuksi. Aggregatiivisessa demokratiassa kunkin yksittäisen preferenssin painoarvo on päätöstä tehtäessä sama, tästä ilmeisin käytännön sovellus on ns. mies ja ääni -periaatteella toteutettu vaali. (Parkkulainen 2014, 22–23.)

Aggregatiivisen prosessin taustalla on liberaali ajattelutapa, jossa kunkin kansalaisen oikeus muodostaa ja tuoda julki mielipiteensä nauttii perustuslaillista suojaa. Kansalaisten preferenssit ovat muodostuneet jo ennen aggregatiivista prosessia, toisin kuin deliberatiivisessa prosessissa, jossa kaikki kannat ovat ihannetapauksessa vain keskustelunavauksia ja alttiita muuttumiselle. Aggregatiivinen demokratia ei edellytä kansalaisten perustelevan preferenssejään. (Guttman & Thompson 2004, 13–15.)

Edellä todettiin, että aggregatiivinen demokratia tarkoittaa eniten kannatusta saavan vaihtoehdon valitsemista. Asia ei kuitenkaan ole aivan näin suoraviivainen, vaikka esimerkiksi suorassa kansanvaalissa näin menetelläänkin. Mitattaessa kannatusta tilanteessa, joka ei ole tarkkaan rajattu tai sisällä vain ennalta määritellyjä vaihtoehtoja, voi ratkaisuun pääseminen edellyttää sopimista valintamenettelystä. Valitaanko eniten kannatusta vai vähiten vastustusta saava vaihtoehto? Edustuksellisessa demokratiassa jokaisen asian kannatusta ei mitata erikseen, vaan kansalaiset valitsevat ehdokkaan tai puolueen, joka parhaiten vastaa heidän omia kantojaan esillä olevissa ja mahdollisesti myös eteen tulevissa asioissa. Tämä niputtaminen voi johtaa siihen, että yksittäisissä asioissa enemmistön kanta saattaa jäädä toteutumatta, kuten Setälä (2003, 53–54) kuvaa ns. Ostrogorski-paradoksia.

Aggregatiivisen demokratiateorian mukainen julkisen tilan olemus näyttäytyy eri tavoin sen mukaan, tarkastellaanko käsitettä edustuksellisesta vai osallistuvasta liberaalista traditiosta.

Ferreen ym. jaottelussa edustuksellisen liberaalin teorian traditio pitää julkista tilaa olennaisena, mutta siellä äänessä ovat kansalaisten edustajat, ns. poliittinen eliitti. Kansalaisten ei ole syytä osallistua keskusteluun monimutkaisista poliittisista kysymyksistä, mutta heillä on lopullinen valta valita edustajansa äänestyksillä. Poikkeuksena ovat asiantuntijat, joiden tehtävänä julkisessa tilassa on tarjota poliitikoille arvokasta tietoa päätöksenteon tueksi. Edustuksellinen liberaali teoria arvostaa kylmää argumentaatiota, jota tunteiden esiin tuominen heikentää. Osallistujilta edellytetään kohteliaisuutta, joka takaa kaikille mahdollisuuden esittää myös vastakkaisia mielipiteitä. Julkisessa tilassa tavoitellaan päätöstä, joka on lopullinen, ja josta ei päätöksen syntymisen jälkeen tarvitse keskustella. (Ferree ym. 2002, 290–295.)

Osallistuva liberaali traditio painottaa sitä, että kaikilla aktiivisilla kansalaisilla on mahdollisuus osallistua julkiseen päätöksentekoon. Sen sijaan, että jokainen osallistuisi julkisessa tilassa käytävään keskusteluun kaiken aikaa, tämä traditio korostaa puoluiden, kansanliikkeiden ja poliittisten toimijoiden vuorovaikutusta kansalaisten kanssa siten, että ne voivat koota ja artikuloida kansalaisten näkemykset demokraattiseen prosessiin. Poliittisten puolueiden tulee siis olla jäsentensä, eikä vain johtonsa tai toimihenkilöidensä ohjauksessa. Keskustelua käydään jatkuvasti, eikä vain vaalien alla. Osallistuvat liberaalit teoriat tunnustavat deliberaation kyvyn muokata osallisten kantoja. Osallistuminen on mahdollista kaikille, eikä esim. asiantuntijastatusta edellytetä. Edustuksellisen liberaalin demokratian painottama kohteliaisuuskin on tämän tradition piirissä osin kyseenalaista, koska politiikassa on toisinaan kyse jyrkistä vastakkainasetteluista, joissa vapauden ja tasa-arvon puolesta taisteleminen edellyttää joskus äänestäkin keskustelua julkisessa tilassa. Myös tunteellinen ilmaisu voi palvella osallistumisen lisääntymistä, joka on näiden demokratiateorioiden päämäärä. Käytettävissä on siis laaja kirjo kommunikatiivisia tyylejä. Osallistuvan liberaalin demokratian piirissä esiintyy huoli näennäisestä konsensuksesta, jota tulee välttää. Vaatimuksia keskustelun lopettamisesta ja päätöksen tekemisestä ennaikaisesti ei siis katsota hyvällä, etenkin jos kyseessä on rakenteellisesta epätasa-arvosta juontuva konflikti. (Ferree ym 2002, 295–299.)

3.2. Deliberatiivinen demokratia

Deliberatiiviselle demokratialle tunnusomaisia piirteitä ovat päätösten perustelu ja niihin päätyminen järkipärisen argumentaatioprosessin avulla, prosessin avoimuus ja argumenttien ymmärrettävyys, sitoutuminen prosessin lopputulokseen päätöksentekohetkellä ja mahdollisuus jatkaa keskustelua päätöksenteon jälkeen. Deliberatiivisen prosessin tarkoituksena on legitimoida yhteiset päätökset, kannustaa osallisia laajentamaan näkökantojaan, lisätä vastakkaisiin arvoihin liittyvää ymmärrystä ja kunnioitusta sekä auttaa korjaamaan päätöksenteossa tapahtuneita erehdyksiä.

Deliberatiivisessa demokratiassa tavoitteena on osapuolten konsensus. Teoria ei kuitenkaan tarjoa varsinaisia työkaluja siihen, miten ratkaisu tehdään, jos konsensusta ei saavuteta. Tyypillisesti asiat ratkaistaan lopulta äänestyksessä, joka sinänsä ei ole luonteeltaan deliberatiivinen prosessi. Siihen, tai muuhun menetelmään, voidaan kuitenkin päätyä deliberaation kautta, jolloin osalliset hyväksyvät metodin käytön. (Guttman & Thompson 2004, 3–18.)

Deliberatiivisen teorian sisällä kulkee rajalinja, jonka toisella puolella ovat kommunitaristit ja toisella pluralistit. Kommunitaristista ajattelua leimaa syvän konsensuksen tavoittelu deliberatiivisen prosessin avulla. Pluralistinen näkemys taas hyväksyy sen, että yhteiskunnassa vallitsee erimielisyyksiä, joiden kumoaminen edellyttäisi tyranniaa, ei demokratiaa. (Guttman & Thompson 2004, 27–28.) Pluralistinen deliberatiivinen demokratia lähestyy Chantal Mouffen muotoilemaa agonistisen demokratian käsitettä, jossa erimielisyydet ovat demokratian perusta. Tätä koulukuntaa kutsutaan myös radikaaliksi pluralismiksi. Radikaali pluralismi ei kuitenkaan jaa deliberatiivisen demokratian tavoitetta konsensuksen savuttamisesta.

Jürgen Habermas loi porvarillisen julkisen tilan käsitteen kuvaamaan uutta yhteiskunnallista asetelmaa, jossa kansalaiset feodaaliyhteiskunnan väistyessä 1700-luvulla kapitalismin alkutaipaleella edustivat itseään suhteessa valtiovaltaan. He osallistuivat erilaisissa avoimissa ympäristöissä käytävään keskusteluun yhteisistä asioista ja siten ns. julkisen mielipiteen muodostamiseen. Samanaikaisesti myös lehdistö politisoitui sen muuttuessa puhtaasti kaupallisesta uutisjakelusta julkisen mielipiteen välittäjäksi. Kustantajien organisaatioissa siirryttiin 1800-luvulle tultaessa laajasti kahtiajakoon, jossa kaupallinen ja toimituksellinen vastuu erotettiin toisistaan. Toimituksellinen autonomia salli sen, että lehtien sivuilla saatettiin käydä kriittistä ja rationaalista yhteiskunnallista keskustelua ilman lehden omistajan tai valtion väliintuloa tai tukahduttamista. Ennen vuosisadan loppua painoteknologisten edistysakeleiden salliman kaupallisen kustannustoiminnan konsolidoituminen ja puoluepoliittisesti sitoutuneen lehdistön synty johtivat siihen, että toimituksellisen autonomian rajoista tuli usein kustantajan tarkoin määrittelemiä. (Habermas 2002, 181–186.)

Diskursiivinen traditio, jonka keskeinen teoreetikko on Jürgen Habermas, korostaa vapaata osallistumista julkiseen keskusteluun. Erityistä painoarvoa Habermas asettaa

kansalaisjärjestöille, jotka linkinomaisesti välittävät myös periferian kansalaisille tärkeitä asioita, arvoja ja perusteluja ja hakevat ratkaisuja. Diskursiivinen traditio edellyttää keskustelulta aitoa deliberaatiota, joka tarkoittaa sitä, että julkisuudessa esitettävät argumentit ovat olennaisia, niiden esittäjät eivät. Osallistujilta edellytetään hyviä tapoja, toistensa näkökohtien kunnioittamista ja rakentavaa otetta. Diskursiivinen traditio tavoittelee deliberatiivisessa prosessissa rakentuvaa konsensusta. (Ferree ym. 2002, 300–306.)

Verkkoympäristössä, erityisesti Facebookissa, tapahtuva julkinen keskustelu ei täyttänyt Habermasin tarkoittaman julkisen tilan käsitteen määrittämiä, kun asiaa tutkittiin Tanskassa vuonna 2010. Keskusteluissa oli mukana hyvin harvalukuinen joukko, joista heistäkin valtaosa osallistui vain kerran ja siten Facebook-seinillä esiintyi hyvin vähän interaktiota. Joillekin kansalaisille Facebook tarjosi kuitenkin mahdollisuuden ilmaista itseään laajastikin ja vuorovaikutustakin oli havaittavissa. Vuorovaikutuksen ylittäessä esim. puoluerajat osallistujat käyttivät enemmän aikaa argumentointiin. (Hussain ym. 2014, 115–116.)

3.3. Agonistinen demokratia

Chantal Mouffe kritisoi sekä aggregatiivista että deliberatiivista demokratiateoriaa teoriassaan agonistisesta teoriasta, jota kutsutaan myös radikaaliksi pluralismiksi. Sen perustavana ajatuksena on, että demokratia on yhteisymmärrystä erimielisyydestä, jota ei tarvitse ratkaista tyrannialla. Kansalaisten keskeinen motivaatio toimia poliittisella kentällä kumpuaa intohimosta, ei niinkään kiinnostuksesta tai toisaalta järkipäisistä tai moraalisisista pohdinnoista. Agonistisessa mallissa ja Mouffen termein demokratian paradoksissa demokratia ei tavoittele ns. me–he-vastakkainasettelun hälventämistä pyrkimällä kaikenkattavaan konsensukseen, koska ”meitä” ei ole ilman ”heitä”. Mouffen teoriassa ”he” eivät ole vihollisia, joista on päästävä eroon, vaan vastustajia, joilla on legitiimi oikeus olla eri mieltä. Konsensuksen korostaminen ja jyrkkienkin vastakkainasettelujen välttely johtavat pahimmillaan poliittiseen apatiaan. (Mouffe 2013, 6–8.)

4. Tutkimusasetelma

Haen pro gradu -tutkielmallani vastausta siihen, minkälaista demokratiaa tai julkista tilaa Suomessa käytävä poliittinen Twitter-keskustelu ilmentää, minkälainen on vallitseva keskustelun kulttuuri. Täsmällisemmin kysyn sitä, toteutuvatko Twitterissä käytävässä suomalaisessa poliittisessa keskustelussa aggregatiivisen, deliberatiivisen tai agonistisen demokratiateorian kuvaamat piirteet sekä siihen, ilmentääkö keskustelu näiden teoriatraditioiden mukaista kuvaa Habermasin käsitteellistämästä julkisesta tilasta. Kysymys on merkityksellinen siksi, että aiempaa empiiristä tutkimusta tästä näkökulmasta ei tietääkseni ole tehty, vaikka sanat Twitter ja demokratia ovatkin usein esiintyneet lähellä toisiaan ja odotuksia on ladattu Twitterin potentiaaliin demokratian elvyttäjänä. On sekä mielenkiintoista että tärkeää lisätä ymmärrystä siitä, mistä puhumme, kun puhumme demokratiasta Twitterissä.

4.1. Aineisto

Alustavana aineistonani ovat kaikki 1.–21.4.2015 julkaistut twiitit, jotka sisältävät ajankohtaisen poliittisen hashtagin, eli #vaalit2015-aihesanan sekä jonkin neljää keskeistä vaaliteemaa kuvaavista hakusanoista. Valitsemani aihepiirit ovat 1) talous ja työ, 2) turvallisuus, 3) koulutus ja 4) ympäristö ja energia. Ajankohdan olen valinnut siksi, että 19.4.2015 pidetyt eduskuntavaalit antavat sekä kansalaisille että poliitikoille pontta käydä poliittista keskustelua ja aineisto olisi siksi tavanomaista rikkaampi. Alustavalla aineistolla tarkoitan sitä, että tätä datamassaa käytetään ikään kuin karttana, jonka avulla voi löytää Twitter-käyttäjien käymiä keskusteluita, joista osia on tallentunut otokseen ja jotka kokonaan nähdäkseen on astuttava vielä askel pitemmälle Twitterin uumeniin. Aineistossa on sekä tavallisten Twitteriä käyttävien kansalaisten että poliittisessa asemassa olevien käyttäjien twiittejä, joka auttaa hahmottamaan mahdollisia käyttötapojen eroja näiden ihmisryhmien välillä. Aineiston rajaamiseen aiheenan ja siihen kytkettävien hakusanojen perusteella on myös käytännöllis-ekonomisia syitä. Aineiston koko kasvaisi pelkkää #vaalit2015-tunnistetta käyttämällä reilusti yli sataan tuhanteen twiittiin pelkästään vaaliviikolla. Vaalipäivänä 19.4.2015

#vaalit2015-twiittejä julkaistiin lähes 50 000.

Valitsemallani menetelmällä alustavaan aineistoon kertyi 5 593 eri käyttäjän julkaisemat 19 587 twiittiä. Kuten edellä todettiin, nämä twiitit sellaisenaan muodosta analysoitavaa aineistoa. Kerätyn aineiston tarkoituksena on toimia ovena tai polkuna niihin taloutta, työtä, ympäristöä, energiaa, turvallisuutta tai koulutusta koskeviin keskusteluketjuihin, jotka jossain vaiheessa huhtikuuta 2015 saivat mukaansa #vaalit2015-tunnisteen. Keskustelun aloittaja ei välttämättä sitä ollut twiittiinsä lisännyt, eikä se myöskään välttämättä ole säilynyt osana twiittejä keskustelun loppuun saakka. Kaivautumalla siis keräämäni aineiston avulla askelen pitemmälle toivon löytäväni sellaisia poliittisia keskusteluja, joista on mahdollista havainnoida demokratiateorioiden mukaisia piirteitä. Oletan, että piirteitä voidaan havainnoida vasta, kun ketju on riittävän pitkä ja se on houkutellettu enemmän kuin pari osallistujaa. Aineiston sisältämä metadata auttaa löytämään niitä twiittejä, jotka ovat osa ketjua. Analyysiyksiköinä ovat ne twiitit, jotka muodostavat vähintään kymmenen repliikin mittaisia ja neljän osallistujan välisiä keskusteluja. Kuten aiemmat tutkimukset ja käytännön havainnot osoittavat, vain pieni osa Twitterissä julkaistusta sisällöstä herättää minkäänlaista vastakaikua muilta käyttäjiltä. Larsson & Moe (2012, 735–736) mm. havaitsivat, että 60 % heidän keräämistään vaalitwiiteistä oli tällaisia ”singleton”-havaintoyksiköitä, kolmannes oli uudelleentwiittauksia ja vain n. 7 % twiiteistä oli vastauksia jollekulle toiselle käyttäjälle.

Aiemmissä tutkimuksissa on käytetty aineiston rajaamiseen samankaltaisia ratkaisuja. Larsson & Moe (2013) keräsivät aineistonsa Tanskan vuoden 2011 vaaleihin liittyvällä hashtagilla #fv11. He rajasivat aineistonsa n. viiden viikon ajanjaksolle ulottuen muutaman päivän yli vaalien. Tällöin kertyi analysoitavaksi vajaa 27 000 twiittiä. Heidän tutkimuskysymyksensä liittyi enemmän struktuureihin ja verkostoihin kuin sisältöihin tai prosesseihin, jolloin ei ollut välttämättä tarpeen jalostaa aineistoa kuvaamallani tavalla. Edellä mainitussa tapauksessa Larsson & Moe (2012) analysoivat vastaavasti ruotsalaista Twitter-keskustelua vuoden 2010 vaaleissa hashtagilla #val2010 ja sovelsivat lähes 100 000 twiitin aineistoon verkostanalyysin menetelmiä. Small (2011) keräsi kaikki kanadalaista politiikkaa käsittelevät twiitit hashtagilla #cdnpoli viiden päivän ajalta saaden kokoon yhteensä 1 617 analyysiyksikköä.

Aineistonkeruussa on tehtävä valintoja ja rajauksia, jotka tähtäävät siihen, että aineiston perusteella on mahdollista vastata tutkimuskysymykseen. Aineiston on oltava riittävän rikas ja kattava, jotta siitä on mahdollista löytää säännönmukaisuuksia ja mahdollisia poikkeavuuksia. Vuorovaikutusta tutkittaessa on annettava tilaa ja aikaa vuorovaikutuksen syntymiselle ja ilmentymiselle, siksi valitsin aineistooni ketjuja, joissa teoreettisesti on mahdollista esiintyä muutakin kuin yksittäisiä, toisiinsa osallistujiin kytkeytymättömiä twiittejä. Samanaikaisesti on huolehdittava siitä, että aineisto on kysymysten kannalta relevantti. Erityisesti pro gradu -tutkielman ohjeellisen laajuuden huomioiden valintoja ja rajauksia on tehtävä myös tutkimusekonomisesta näkökulmasta. Liian laaja aineisto johtaa laadullisessa tutkimuksessa suhteettoman pitkään ja työlääseen koodausvaiheeseen, joka ei välttämättä ole mielekäästä opinnäytetyön kokonaisuutta ajatellen. Siksi on mietittävä keinoja, joita käyttämällä aineisto olisi sekä relevantti johtopäätöksiä tekemistä ajatellen että riittävän kompakti ja hallittava analysoitavaksi. Sosiaalinen media tutkimuskohteena tarjoaa helppouden illuusion, jossa tutkimuskysymykseen soveltuva aineisto on parin klikkauksen ulottuvilla ja vaivattomasti luokiteltavissa ja koodattavissa.

Julkaistut twiitit ovat avoimesti saatavilla Twitterin tietokannasta ja käyttöliittymästä. Tietokannasta kerättävän aineiston voi rajata lukuisin tavoin. Julkaisujankohdan mukaan rajaamalla voi kerätä aineiston, jonka voi olettaa liittyvän ajankohtaiseen tapahtumaan, kuten tämän tutkimuksen tapauksessa eduskuntavaaleihin. Ilman muita kuin päivämäärärajoituksia aineisto kasvaa kuitenkin helposti ylitsevuotavan runsaaksi, eikä se ole sisällöltään kuin vähäisin osin relevantti.

Twitterissä käytettävät hashtagit eli aihe sanat tai -tunnisteet ovat houkutteleva, muttei ongelmaton tapa jalostaa kerättävää aineistoa paremmin tutkimuskysymystä valaisevaksi ja kooltaan hallittavammaksi. Ausserhofer & Maireder (2013, 297) tuovat esille kaksi tätä lähestymistapaa koskevaa ongelmaa: 1) useimmissa twiiteissä ei ole hashtagia ja 2) käytetyt hashtagit eivät usein kuvaa twiittien sisältöä. Tapahtumien, kuten messujen, ammatillisten tilaisuuksien, urheilukilpailujen tai vaalien yhteydessä Twitterin käyttäjät kuitenkin joko yhteisestä sopimuksesta, järjestäjän kehotuksesta tai yksittäisen twiittaajan esimerkkiä noudattaen alkavat käyttää yhtä tai useampaa tapahtumakohtaista hashtagia. Näiden käyttö helpottaa ja edesauttaa

vuorovaikutteisuutta Twitterissä, sillä hashtagia klikkaamalla saa Twitterin käyttöliittymässä näkyville kaikki hashtagin sisältäneet twiitit. Vuoden 2015 eduskuntavaalien alla suosituin vaaliaiheinen hashtag oli #vaalit2015, jonka valitsin päivämäärärajoituksen rinnalle hakukriteerikseni.

Aineiston voi joissakin tapauksissa kerätä myös identifioimalla tutkimuskysymyksen kannalta kiinnostavat käyttäjätilit ja poimimalla talteen niiden julkaisemat twiitit sekä keskinäisen vuorovaikutuksen (Ausserhofer & Maireder 2013, 297.) Tämän tutkimuksen kysymysten kohdalla tämä vaihtoehto ei ollut sopiva siksi, että aineiston oli tarkoitus palvella keskustelukulttuurin ja demokratiateorioiden ilmentymiä niin poliitikkojen kuin muiden tunnettujen henkilöiden että tavallisten, jopa satunnaisten twiittaajien keskuudessa, ei rajata tarkastelua ennalta tunnettuihin henkilöihin tai käyttäjätileihin.

Hashtagin #vaalit2015 sisältäviä twiittejä kertyi vaaleja edeltävinä viikkoina kymmeniä tuhansia. Twitterin tietokantaan voi tehdä yksinkertaisia hakuja sen käyttöliittymästä maksuttomasti, mutta laajemman aineiston systemaattiseen keräämiseen tarvitaan lisensoitu Twitterin API-rajapintaa käyttävä sovellus. Tutkimuksen alustavan aineiston keruu oli mahdollista Suomessa toimivan Meedius International Oy:n ja luxemburgilaisen Trendiction-yhtiön kanssa solmimani sopimuksen ansiosta tehdä Talkwalker.com-sovelluksella, joka tarjosi mahdollisuuksia käyttää erilaisia hakuoperaattoreita twiittejä kerätessä. Silmämääräinen tarkastelu #vaalit2015-keskusteluun osoitti, että varsin suuressa osassa twiittejä jaetaan mm. uutismedian juttulinkkejä ilman muuta sisältöä, eivätkä ne saa osakseen muiden twiittaajien huomiota vastausten tai retweettausten muodossa. Jotta aineiston tulisi sellaistaakin sisältöä, josta voisi helpommin syntyä näkyvää vuorovaikutusta, otettiin käyttöön joukko sanahakuja, jotka liittyivät neljään valittuun vaaliteemaan. Sanahaut tehtiin suomen kielellä, joka käytännössä johti myös twiittien kielirajaukseen muutamia poikkeuksia lukuunottamatta.

Talkwalker-sovelluksen Twitterin API:sta keräämässä datassa on kutakin twiittiä koskeva tieto siitä onko kyseessä vastaus aiempaan twiittiin, tämä on merkitty

tunnisteella ”isTwitterReply”. Aihepiiristä ”Turvallisuus” kertyi 150 tällaista twiittiä. Turvallisuusaiheisiksi luetuista twiiteistä 11 olivat sellaisia, jotka sisältyivät keskusteluketjuihin, joissa oli vähintään kymmenen repliikkiä ja neljä osallistujaa. Yhteensä eri keskusteluketjuja oli identifioitavissa 34. Pisimmässä ketjussa oli 70 twiittiä ja kuusi osallistujaa, tosin keskustelu oli valtaosin kahdenvälinen ja se alkoi käyttäjän @J_Lappalainen (Jarno Lappalainen) käyttäjälle @jussisaramo (Jussi Saramo) osoittamasta vihreiden ja vasemmistoliiton eroavaisuuksia koskevasta kysymyksestä. Lappalainen toimii vihreiden puolueorganisaatiossa ja Saramo vasemmistoliiton. Leimallista twiittienvaihdolle oli siis eronteon tavoittelu kahden puolueen välille sekä vuoropuhelun nopea tahti. Keskustelu käytiin käytännössä kokonaan alle puolentoista tunnin kuluessa (19:33–20:54), joka tarkoittaa miltei yhtä twiittiä minuutissa. Pääasialliset keskustelijat olivat politiikan ammattilaisia, jotka vaikuttivat olevan selvillä mielipiteistään ja valmiita jakamaan ne julkisuudessa. Valtaosin kyseessä oli sikäli aito vuoropuhelu, että keskustelijat sekä esittivät kysymyksiä että vastasivat toistensa kysymyksiin. Sama ketju liittyi myös aihepiireihin ”Ympäristö ja energia” sekä ”Talous ja työ” ja oli pisin niihin liittynyt ketju. Yhteensä edellä mainitun ”isTwitterReply”-tunnisteen sisältäviä twiittejä ympäristö ja energia -aihepiirissä oli 87. Vähintään kymmenen repliikin ja neljän osallistujan keskustelua oli seitsemän. ”Koulutus”-aiheisia ”isTwitterReply”-twiittejä kertyi myös 87. Näistä vähintään kymmenen repliikin ja neljän osallistujan ketjuihin kuului kaksi twiittiä. Pisin keskustelu käytiin Sallamaarit Markkasen (@SallamaariM) aloitteesta kokoomuksen ja SDP:n vaalitaktisesta asemoitumisesta tavoittelemaan vaaleissa kakkostilaa keskustan vaalivoittoa odottaessa. Ketjuun osallistui yhteensä yhdeksän twiittaajaa ja siinä oli kaikkiaan 47 repliikkiä.

Tarkasteltaessa aihepiirin ”Talous ja työ” twiittejä aineisto asetti uuden haasteen havaintoyksiköiden, eli Twitter-keskustelujen rajaamisessa. Tämän aihepiirin tiimoilta käyty keskustelu oli huomattavasti laajempaa ja monisäikeisempää, kuin muut kolme tarkasteltavaa aihepiiriä. Edelleen valtaosa aineistosta sijoittui muutaman twiitin mittaisiin keskusteluihin, mutta pitemmät ketjut olivat yleisempiä kuin muissa aihepiireissä.

Alustava aineisto on tuotu järjestelmästä xls-tiedostona, jossa kustakin twiitistä on käyttäjän ja sisällön lisäksi huomattava määrä mm. käyttäjän maantieteelliseen sijaintiin ja seuraajamääriin liittyvää metadataa, josta vain osa on näkyvillä kuvassa 1. Aineiston rakenne tukee ilmiön kvantifiointia ja tarjoaisi myös helpon kytkennän esim. Atlas.ti-ohjelman avulla tehtävään laadulliseen sisällön erittelyyn. Käytännössä Atlas.ti-ohjelman käytettävyys aineiston käsittelyyn ei ollut aivan odotusten mukainen ja käytettävissä olleen tavanomaisen tietokoneen kapasiteetti joutui liialliselle koetukselle. Toisaalta yli 19 000 twiitin koodaaminen ei olisikaan tutkimuskysymysten kannalta mielekäästä.

Author	Content	Potential Reach	Engagement	Retweets	Twitter Followers
Pekka Ervasti @ErvastiPekka	Ens viikolla eduskunnassa kuullaan lyhin pääministerin ilmoitus ikinä. Aihe: toteutuneet rakenneuudistukset. #sote #stubb #vaalit2015	6158	59	59	6158
Harto Pönkä @hponka	Puolueiden eduskuntavaaliehdokkaiden kannatus Twitterissä. Kts. harto.wordpress.com/2015/03/10/edu... #vaalit2015 #politiikka	6143	52	52	6143
NaisasialiittoUnioni @Naisunioni	Niin @persut, mitäpä sitä turvakodeilla tai raiskauksen uhrien palveluilla tekisi. #vaalit2015 #annaäänesi #röyhkeys	1280	32	32	1280

Kuva 1. Näkymä Talkwalker-sovelluksen hakutuloksista #vaalit2015-haulla.

Twiittien tekstisisältöjen lisäksi analyysin kohteena voivat olla myös twiittien ja seuraajien muodostamat verkostot sekä twiitteihin linkitetyt verkkosivut tai tiedostot silloin, kun ne ovat teorian kannalta merkityksellisiä. Tässä tutkimuksessa ei oteta huomioon twiittaajien välisiä seuraussuhteita, sillä niitä ei ole alustavan aineiston metadataassa, eikä niitä voi takautuvasti palauttaa keräysajanjaksolle. Twitterin ulkopuolisia linkitettyjä sisältöjä kuvaillaan vain pintapuolisesti.

Twitterissä vallitseva käytäntö on, että twiitteihin lisätään edellä kuvattuja aihe-anoja, eli hashtageja. Aihe-anoja käytetään ilmentämään osallistumista aiheesta käytävään keskusteluun, vaikka twiitti ei olisikaan suora vastaus aiempaan twiittiin. Keskustelun

käsitettä voisi siis analysissä käyttää siten, että saman hashtagin sisältävät twiitit muodostaisivat keskustelukokonaisuuden. Tällöin siis keskustelu määriteltäisiin laajemmin kuin tässä tutkimuksessa, jossa keskustelu muodostuu IsTwitterReply-koodin sisältävistä vastauksista edeltäviin twiitteihin. Haettaessa Twitteristä vastineita demokriateorioiden piirteille on huomioitava, että esim. deliberaatiota tai vastakkainasettelua voi esiintyä myös nimeltämainitut käyttäjät toisiinsa kytkevien ketjujen ulkopuolella. Toisin sanoen käyttäjällä on vapaus valita osallistuuko olemassaolevaan keskusteluun, aloittaako uuden keskustelun vai kommentoiko ketjun aiheita jossakin toisessa keskustelussa. Tämän tutkielman kohteena ovat vain nimetyt 25 keskusteluketjua. Käyn seuraavassa vielä vaiheittain läpi aineiston keräämisen ja käsittelyn vaiheet

4.1.1. Alustavan aineiston kerääminen

Seurasin päivittäin #vaalit2015-twiittien sisältöjä sekä muualla mediassa käytävää vaalikeskustelua ja havainnoin toistuvia aiheita, jotka muodostaisivat potentiaalista maaperää keskusteluille myös Twitterissä. Valitsin vaalikuukauden kahden ensimmäisen viikon aikana neljä aihepiiriä ja muodostin kullekin seurannan Talkwalker-sovellukseen. Muodostin seurannat Boolean-operaattoreiden avulla siten, että aineistoon tulisivat ne twiitit, jotka sisältävät sekä hashtagin #vaalit2015 että minkä tahansa sulkujen sisällä OR-operaattoreilla erotetun sanan. Katkaisin suurimman osan hakusanoista asteriskilla, jotta sanojen taivutetut muodot tulisivat mahdollisimman kattavasti mukaan. Talkwalker-sovelluksen avulla oli mahdollista sekä kerätä talteen jo julkaistut twiitit että taltioida myös uudet valittujen aihepiirien twiitit ajan kuluessa.

Ensimmäisen aihepiirin ”Talous ja työ” haku oli Boolean-operaattorein ilmaistuna seuraavanlainen:

```
#vaalit2015 AND (tilannekuva* OR elvyt* OR leikkau* OR talou* OR
valtiontalou* OR säästö* OR budjet* OR vero* OR pankki* OR työllisy*
OR työttömy* OR työpaik* OR kannustinlouk*)
```

Hakusana 'tilannekuva' oli vaalien alla usein mainittu iskusana, jolla tarkoitettiin kansalaisten ja poliittisten toimijoiden tietoisuutta vallitsevista taloudellisista

olosuhteista. Talous ja julkisen sektorin säästöt olivat erittäin yleinen keskustelunaihe näissä vaaleissa.

Toisen aihepiirin ”Energia ja ympäristö” haku oli seuraavanlainen:

```
#vaalit2015 AND (energia* OR ydinvoima* OR tuulivoima* OR
fennovoima* OR vesivoima* OR kivihii* OR ympäristö* OR luonnon*
OR fortum*)
```

Fennovoima ja Fortum ovat tunnettuja energiayhtiöitä, muut sanat viittaavat energianlähteisiin ja ympäristöön.

Kolmas aihepiiri oli ”Koulutus”, jonka haku muodostui seuraavista hakusanoista:

```
#vaalit2015 AND (koulutu* OR yliopisto* OR ammattikorkea* OR
perustutkimu* OR ammattikoulu* OR peruskoulu* OR lukio* OR
keskiasteen* OR koulumaailma* OR opiskel* OR amk OR tiede*)
```

Koulutusaiheisesta keskustelusta jäi vaalien jälkeen elämään erityisesti ns. koulutuslupaus, jossa johtavat poliitikot osallistuivat opiskelijajärjestöjen koulutusleikkauksia vastustavaan kampanjaan. Tämä aihe ei päätynyt tässä tutkielmassa käytettävään aineistoon, koska siitä ei aineistonkeruuaikana kertynyt vähintään kymmenen twiitin ja neljän osallistujan keskusteluketjua.

Viimeisen aihepiirin ”Turvallisuus” haku oli muotoiltu näin:

```
#vaalit2015 AND nato OR (turvallisuu* OR sotila* OR puolustu* OR turpo
OR armeija* OR asevelvollis* OR ilmavoim* OR kyber* OR maavoim*
OR merivoim* OR tykistö* OR ilmatorjun* OR varuskun* OR
rannikkopuolust*)
```

Vuonna 2015 maailmanpoliittinen tilanne kiristyi mm. Venäjän ja Ukrainan välisen sodan sekä Syyrian sisällissodan johdosta. Suomessa nostettiin esille myös mahdollinen Nato-jäsenyyden hakeminen. Mainittakoon, että Euroopanlaajuiset turvapaikanhakijoiden ihmisvirrat mm. Irakista, Afganistanista ja Syyriasta saavuttivat Suomen vasta kesällä 2015, joten maahanmuuttoa koskeva keskustelu ei vielä aineistonkeruuvaiheessa ollut paisunut ja kärjistynyt. Aineiston tallennus tehtiin

aihepiireittäin, mutta analysoitavien keskusteluiden kirjoa ei sidottu ennalta valittuihin aiheisiin.

4.1.2. Keskusteluketjujen tunnistaminen ja visualisointi

Yksittäisten twiittien sijaan mielenkiinnon kohteenani ovat keskustelut. Tämän vuoksi kerätty aineisto ei sellaisenaan sovellu tutkimuskohteeksi. Löytääkseni kerätystä aineistosta keskusteluja, eli twiittien ja vastausten ketjuja, on tarpeen suodattaa siitä tavalla tai toisella ne twiitit, jotka ovat osa jotakin laajempaa näkyvää kokonaisuutta. Käytettävissä oleva metadata ei yksilöi aukottomasti twiitin kuulumista keskusteluketjuun, mutta sisältää kuitenkin tiedon siitä, onko twiitti vastaus aiemmin julkaistuun twiittiin. Tätä tietoa käyttämällä on mahdollista poimia twiitit, jotka täyttävät seuraavat ehdot: twiitti on julkaistu tarkasteluajanjaksolla, se sisältää #vaalit2015-tunnisteen, täyttää jonkin edellä kuvatuista sisällöllisistä kriteereistä ja on vastaus aiemmin julkaistuun twiittiin. Selvyyden vuoksi on mainittava, että on täysin mahdollista, että osa keskusteluista voi jäädä tällä menetelmällä havaitsematta. Piiloon jääminen edellyttää, että keskustelun aloittaa kerättyyn aineistoon sisältyvä twiitti, joka sisältää #vaalit2015-tunnisteen ja täyttää sisältökriteerit, mutta jonka jälkeen samassa ketjussa julkaistuista twiiteistä yksikään ei sisällä sekä #vaalit2015-hashtagia että aihepiirien mukaisia hakusanoja.

Keskustelujen tunnistamiseksi avasin jokaisen yllä kuvatulla tavalla suodatetuista twiiteistä Twitter.com-käyttöliittymässä ja havainnoin ketjun twiittien lukumäärän sekä eri keskustelijoiden lukumäärän. Nimesin jokaisen havaitsemani keskustelun aihepiirin ja järjestysnumeron yhdistelmällä. Etenkin pitempien ja haarautuvien keskustelujen havainnoiminen ja taltioiminen on Twitterin käyttöliittymää tai muutakaan saatavilla olevaa työkalua käyttämällä hankalaa. Asiaan on kiinnittänyt hiljan huomiota myös brittiläinen DUN-projekti², jossa tutkitaan sosiaalisen median käyttöä sotilaallista ja puolustuspoliittista toimintaa koskevassa strategisessa viestinnässä. Myös Zappavigna (2013, 31–34) huomioi sen, ettei Twitterissä ole kovin vaivatonta seurata muiden kuin

2 <http://www.dunproject.org/how-can-researchers-capture-twitter-conversations/>

omien seurattavien käymiä asymmetrisiä keskusteluja, jotka jakautuvat säikeiksi.

Sosiaalisen median tutkimuksessa on käytetty visualisointeja erityisesti tutkittaessa suuria datamassoja ja niiden sisältämiä verkostoja ja vuorovaikutussuhteita (Bruns 2012, 1328–9). Vaikka tässä tutkimuksessa ei tarkemmin tarkastellakaan kerättyä n. 19 500 twiitin alustavaa aineistoa, kävi nopeasti ilmi, että Twitterin oman käyttöliittymän tai taulukkomuotoisen esitystavan avulla tutkittavia keskusteluja oli vaikea hahmottaa. Keskustelujen rakenteen ja dynamiikan hahmottamiseksi ja visualisoimiseksi oli tarpeen tehdä melko paljon käsityötä. Päädyin soveltamaan tavanomaisen toimisto-ohjelmiston sisältämää vuokaaviotoimintoa siten, että kokosin laajimpien keskustelujen twiitit ja niiden keskeisen metadatan kaavioiksi, jotka havainnollistavat sen, miten keskustelu etenee eri keskustelijoiden välillä ja mahdollisesti myös haarautuu toisistaan riippumattomiksi säikeiksi. Valitsin raja-arvoiksi keskustelun sisältämien twiittien lukumäärän (vähintään kymmenen) ja osallistujien lukumäärän (vähintään neljä). Lisäksi tällä tavoin oli mahdollista tehdä näkyväksi ne tilanteet, joissa joku keskustelunhaaroista päättyy toisten jatkuessa. Vuokaavioiden laatiminen käsin on melko työläs prosessi, eikä se vielä sellaisenaan vastaa tutkimuskysymyksiin. Kaavioiden avulla voi kuitenkin tarkastella Twitterissä esiintyvän keskustelun sisältöä ja rakennetta tavalla, joka mahdollistaa demokrateorioiden mukaisten piirteiden havaitsemisen. Esimerkki kaaviosta on nähtävillä täällä: <http://bit.ly/1MVPv6i>. Käytännössä laajimpien keskusteluiden analysointia helpottaa niiden tulostaminen vähintään A2-kokoiselle paperille, jos käytettävissä ei ole varsin suurta tietokonenäyttöä.

4.1.3. Analysoitavat keskustelut

Kerätystä aineistosta valikoitui edellä kuvatulla tavalla 26 keskusteluketjua, joista yhden suljin pois siksi, että se oli aihepiiriltään muista poikkeava eikä vaalikeskusteluksi tulkittava. Valittuihin 25 ketjuun kuuluu 893 twiittiä. Keskusteluissa on enimmillään 28 osallistujaa. Keskustelujen pääasialliset aiheet vaihtelevat talous ja työ -teemaan kuuluvista verotuksesta, talouskasvusta ja julkisen sektorin velasta kysymykseen turvallisuus-teemaan sisältyvästä Nato-jäsenyydestä aina energiapoliittisiin vaihtoehtoihin. Ketjuissa käsitellään myös koulutus-teemaa, vaikka se ei olekaan

minkään ketjun pääteemana, joten kaikki alun perin valitut neljä aihepiiriä ovat edustettuina analysoitavassa aineistossa.

4.1.4. Tutkimuseettinen pohdinta

Tutkittaessa Twitterissä esiintyvää keskustelua ja peilaten sitä demokratiateorioihin on ratkaistava se, onko twiittien kirjoittajat jollain tavoin yksilöitävä, vai voidaanko tulla toimeen anonyymi- tai pseudonyymiaineistolla. Tätä tutkimuseettisesti olennaista kysymystä on pohdittava suhteessa tutkimuskysymykseen, vallitseviin käytäntöihin, yksityisyyden suojaan ja mm. Twitterin asettamiin käyttöehtoihin. Tämän tutkimuksen kysymyksenasettelussa asetetaan tavoitteeksi kuvata ja ymmärtää poliittista keskustelukulttuuria Twitterissä pääosin kolmen demokratiateorian valossa. Demokratiateoriat ottavat kantaa osallistujien yhteiskunnalliseen asemaan ja erilaisten toimijoiden rooliin demokraattisessa prosessissa. Siksi on merkityksellistä tunnistaa keskustelijat vähintään sillä tasolla, että ovatko he yhteiskunnallisesti vaikutusvaltaisessa asemassa, tavoittelevatko poliittista asemaa esim. vaaleissa, toimivatko he asiantuntijoina tai median edustajina tai edustavatko he ns. tavallista kansaa. Myös sukupuolen ja iän tarkastelu voi olla merkityksellistä arvioitaessa näiden tekijöiden vaikutusta sosiaalisen median käyttötapoihin. Twitteriä koskevassa tutkimuksessa on aiemmin käytetty erilaisia lähestymistapoja twiittaajien profilointiin tai yksilöintiin. Twiittaajat on tutkimuksissa esitetty Twitter-tilillään esiintyvällä nimellä tai valitsemallaan @-alkuisella nimimerkillä, jolloin heidät henkilöllisyytensä on usein helposti tunnistettavissa. Mikäli tutkimuskysymykseen vastaaminen ei ole edellyttänyt twiittaajan aseman tai roolin tunnistamista, nämä tekijät on voitu jättää mainitsematta. Twitterin käyttöehdoissa (Twitter 2016) käyttäjä edellytetään hyväksymään se, että sisältö on julkista. Edelleen, kuten Eloranta (2015, 39) livetwiittaamista koskevassa pro gradussaan toteaa, #vaalit2015-tunnisteen twiittiinsä sisällyttävän käyttäjän voidaan katsoa ymmärtävän, että twiitti voi saavuttaa suurenkin yleisön. Tässä tutkimuksessa kaikki twiitit eivät sisällä mainittua hashtagia, mutta tutkijan käsityksenä on, että vaalien aikana tapahtuva poliittinen keskustelu avoimessa sosiaalisessa mediassa on mielletävä julkiseksi. Tämän pohdinnan perusteella tutkimusaineistoon sisältyvien

twiittien kirjoittajat mainitaan sillä nimellä, joka heidän Twitter-tilillään on ollut marraskuussa 2015. Lisäksi käytetään myös heidän @-alkuista nimimerkkiään. Kumpikaan näistä tunnisteista ei useimmissa tapauksissa ole vedenpitävä tae siitä, että twiittaaaja on se henkilö, jonka tilinsä nimeämisellä antaa ymmärtää. Useista julkisuuden henkilöistä on olemassa myös tilejä, joiden ylläpitäjä ei ole asianomainen henkilö. Näin voi tapahtua esimerkiksi artistin tai poliitikon ja hänen taustayhteisönsä välisessä järjestelyssä, jossa julkisuuden henkilön twiitit kirjoittaa joku markkinointi- tai viestintäorganisaatiosta. Lisäksi on mahdollista, että henkilön nimellä esiintyy toinen henkilö ilman asianomaisen suostumusta. Tutkijan kokemuksen, verkosta tehtyjen tiedonhakujen ja tutkimusaineiston arvioinnin perusteella ei ole syytä olettaa, että tällaisia tilejä olisi mukana tutkimuksessa. Tutkimuksessa käsitellyt twiittaaajat on analyysivaiheessa profiloitu lyhyesti, mutta erityistä luokittelua heistä ei ole tehty. Aineistossa on myös lukuisia nimimerkeillä esiintyviä tilejä ja muutamia järjestöjen tai muiden yhteisöjen Twitter-tilejä. Analyysin kannalta on myös olennaista tuoda esille se, onko kulloinkin käsiteltävän twiitin takana oikealla nimellään esiintyvä henkilö, nimimerkki vai yhteisötili. Näillä tekijöillä on merkitystä mm. arvioitaessa keskustelun avoimuutta, rehellisyyttä ja refleksiivisyyttä. Analyysiraportissa on vältetty alatyylisen, epäkunnioittavien tai halventavien twiittien poimimista sitaateiksi.

4.2. Demokrateorioiden operationalisointi

Demokrateorioiden operationalisoinnissa tätä tutkimusta varten käytän hyväkseni erityisesti Raphael Kiesin laatimaa deliberatiivisen demokratian operationalisointikehikkoa, Kiesin meta-analyysiä toteutetuista digitaalisen viestinnän demokrateitutkimuksista sekä Lincoln Dahlbergin digitaalisen demokratian positioita, jotka edesauttavat tunnistamaan demokrateiahanteille ominaisia diskursiivisia piirteitä.

4.2.1. Kiesin deliberatiivisen demokrateorian operationalisointi

Raphael Kies (2010) on käsitellyt seikkaperäisesti deliberatiivisen demokrateorian operationalisointia keskustelupalstoilla esiintyvää diskurssia silmällä pitäen.

Pohjustuksessaan hän toteaa, että deliberatiivisen demokratian operationalisoinnista ei vallitse kattavaa yhteisymmärrystä, johtuen siitä, että teoreetikot ja tutkijat painottavat eri asioita deliberaation ja julkisen tilan ideaalikäsityksissään. Kies on tämän huomioiden laatinut tyhjentäväksi luonnehtimansa yhteenvedon aiemmin julkaistuista operationalisoinneista. Kies huomioi, että deliberatiivinen teoria sisältää normatiivisia vaatimuksia sekä itse keskustelulle, että sille, kuinka deliberaatio kietoutuu päätöksentekoprosesseihin. Ensin mainituista vallitsee laajempi yhteisymmärrys kuin jälkimmäisistä. Diskursiivisia faktoreita ovat 1) diskurssin konteksti, 2) osallistujien suhtautuminen ja asenteet deliberaatiota kohtaan sekä 3) keskustelujen moniarvoisuus ja 4) ulkoiset vaikutukset. Alla kuvaan näiden operationalisointia Kiesin ryhmittelyn (Kies 2010, 40–57) mukaisesti ja täydennän sitä omalla tulkinnallani.

Kontekstuaaliset ominaisuudet

A. Osallistumisen kynnys. Tätä arvioidaan sillä perusteella, että edellyttääkö osallistuminen keskusteluun erityisiä teknisiä taitoja tai onko keskustelu moderoitua. Ennako-oletuksena on, että Twitterin käyttäminen edellyttää nykyisessä tietoyhteiskunnassa varsin tavanomaisia tietoteknisiä taitoja, etenkin jos ajatellaan työikäistä väestöä. Keskusteluun osallistuminen on vapaata, ts. kaikki voivat julkaista twiittejä, eikä niitä moderoida.

B. Tasa-arvo. Jakautuuko keskustelu tasaisesti osallistujien välillä tai onko joillakin muita enemmän valtaa kontrolloida keskustelua. Tasa-arvon toteutumista voi analysoida esim. mittamalla osallistuja-kontribuutio-suhdetta asettamalla twiittien määrän kutakin twiittaajaa kohden Lorenzin käyrälle. Suuren osan ketjun twiiteistä ollessa harvalukuisen joukon kirjoittamia voi antaa viitteen epätasa-arvoisesta keskustelusta.

Suhtautuminen ja asenteet

C. Vastavuoroisuus. Tässä keskeistä on se, missä määrin keskustelijat vastaavat toistensa puheenvuoroihin ja ottavat huomioon niissä esitettyjä asioita.

D. Perustelut. Kuinka argumentit perustellaan toisaalta sisäisesti joko osallistujan

arvoilla tai mielipiteillä tai sitten ulkoisesti faktoihin vetoamalla.

E. Refleksiivisyys. Muuttavatko keskusteluun osallistujat kantojaan tai kokevatko he saaneensa deliberaation seurauksena lisäymmärrystä aiheesta. Ideaalitapauksessa tätä tutkittaisiin sisällönanalyysin rinnalla myös haastatteleamalla.

F. Empatia. Osallistujien keskusteluissa ilmentämä empatia korreloi useiden muiden diskursiivisten mittareiden kanssa. Empatian astetta voidaan mitata myös käänteisesti tunnistamalla epäkunnioittavia ja halventavia puheenvuoroja.

G. Rehellisyys. Keskustelijoiden rehellisyyttä, eli sitä kuinka vahvasti he ovat sitoutuneet tuomaan esille kaiken relevantin tiedon sekä omat tavoitteensa ja vaikuttimensa, on äärimmäisen vaikea arvioida sisällönanalyttisin keinoin. Haastattelutkaan teivät todennäköisesti liiemmin valaisisi tätä piirrettä. Osallistujien rehellisyyttä pidetään kuitenkin yhtenä keskeisimmistä deliberatiivisen demokratian edellytyksistä. Se, miten toiset osallistujat mahdollisesti arvioivat keskustelijan rehellisyyttä, on toki havainnoitavissa, mutta se ei ole sama asia.

Moniarvoisuus

H. Moniarvoisuus. Poliittisiin ideologioihin ja arvoihin vetoamista mittaamalla voidaan päästä arvioimaan sitä, onko keskustelu moniarvoista. Lisäksi saatavilla oleva osallistujia koskeva taustatieto, kuten heidän sidonnaisuutensa poliittisiin puolueisiin, eturyhmiin tai yrityksiin voi toimia indikaattorina keskustelun moniarvoisuudesta.

Ulkoiset vaikutukset

I. Ulkoiset vaikutukset. Mikäli keskustelu on refleksiivistä ja siihen osallistuu poliittisesti vaikutusvaltaisia tai muilla foorumeilla aktiivisia henkilöitä, voidaan arvioida keskustelulla olevan mahdollista ulkoista vaikutusta. (Kies 2010, 39–63.)

4.2.2. Kiesin meta-analyysi case-tutkimuksista

Kirjallisuuskatsauksessaan deliberatiivisen verkkokeskustelun tutkimukseen Raphael

Kies käy läpi kymmenen toteutettua case-tutkimusta, joiden kohteena ovat olleet erilaiset verkkokeskustelun areenat. Tutkijat ovat analysoineet deliberaatiota poliittisissa uutisryhmissä, keskustelupalstoilla, konsultaatiofoorumeilla sekä kokeellisilla poliitikoilla ja kansalaiset yhdistävillä verkkosivuilla. (Kies 2010, 95–115). Erytymähuomion Kies kohdistaa ulkoisten vaikutusten faktorin ja deliberaation korrelaatioon. Oletuksena on, että mitä enemmän kansalaiset uskovat kontribuutionsa vaikuttavan päätöksentekoon, sitä motivoituneempia he ovat deliberatiiviseen vuorovaikutukseen. Kiesin analysoimissa tutkimuksissa ei ole käytetty yhdenmukaista operationalisointikehikkoa, joka rajoittaa vertailevan tutkimuksen selitysvoimaa. Kies jakaa keskusteluareenat vähäisen ja korkean ulkoisen vaikutuksen luokkiin. Mittareina hän on käyttänyt kuutta edellä mainituista deliberaation kriteereistä: vastavuoroisuus, perustelut, moniarvoisuus, empatia, refleksiivisyys ja ulkoiset vaikutukset.

Vastavuoroisuutta Kies arvioi kahdella kriteerillä: perustasolla aiempaan viestiin vastauksena kirjoitettujen viestin osuudella kaikista viesteistä sekä edistyneemmällä tasolla sillä, kuinka vastauksissa otettiin huomioon edeltävän viestin argumentit ja mielipiteet. Perustason vastavuoroisuus oli analysoiduissa tapauksissa lähes kautta linjan vahvaa, mutta ei kuitenkaan täysin poikkeuksetta. Edistyneemmän vastavuoroisuuden suhteen kuva on toisenlainen: Kies siteeraa Dumoulinia (2003), joka kuvaa verkkokeskustelua ”interaktiiviseksi monologiksi”. Ulkoiselta vaikutukseltaan merkittäviksi arvioitujen keskusteluareenoiden sisältö oli tyypillisesti vastavuoroista myös vaativammilla mittareilla. (Kies 2010, 100–103).

Argumenttien perusteluja on analysoitu melko harvakseltaan Kiesin meta-analyysin kohteena olevissa tutkimuksissa. Muun muassa itävaltalaisista uutisryhmää tutkinut Fuchs (2006) totesi perustelujen olevan yleisiä, mutta valtaosin yksioikoisia. Jensen (2013) taas tulkitsi kirjoitusten pituudella olevan yhteyksiä argumentaation monipuolisuuteen. Kies tulkitsee, että vaikutukseltaan merkittävässä diskursiivisissa konteksteissa osallistujat voivat olla halukkaampia perustelemaan kantansa kuin vähäisen ulkoisen vaikutuksen areenoilla, mutta ei halua niukan aineiston perusteella lausua korrelaatiosta pitemmälle ulottuvia johtopäätelmiä. (Kies 2010, 103–105.) Twitterissä, jota Kiesin katsaukseen osuneissa tutkimuksissa ei ole käsitelty, merkkimäärän rajoituksen voi olettaa purevan tähän deliberaation kriteeriin.

Moniarvoisuuden toteutumista arvioitiin kaikissa Kiesin katsaukseen valikoituneissa tutkimuksissa. Näin ei kuitenkaan tehty yhteismitallisesti, vaan joko viestien sisällön, aiheiden kirjon tai osallistujien sosiodemografisten profiilien avulla. Havainnoitujen keskustelujen ja alustojen välillä näyttäytyi eroavaisuuksia siinä, kuinka viestit henkivät yksimielisyyttä tai moniarvoisuutta. Verkkokeskustelu sinänsä ei siis ole yksinomaan samanmielisten välistä. Yhtäläillä aiheiden runsas kirjo antaa osviittaa siihen, ettei verkon keskusteluagenda ole sidoksissa yksittäiseen aatteeseen tai poliittiseen agendaan. Sen sijaan käsiteltävät aiheet näyttävät kumpuavan enemmän mediasta kuin osallistujien henkilökohtaisista kokemuksista. Osallistujien sosiodemografinen tausta erilaisissa verkkokeskusteluissa ei vastaa kokonaispopulaatiota. Yliedustettuina ovat nuoret, korkeasti koulutetut sekä miehet. (Kies 2010, 105–108.)

Empatian osoittaminen ja käänteisesti epäkunnioittava tai vihamielinen viestintä verkkokeskustelussa ovat Kiesin meta-analyysin perusteella riippuvaisia toisaalta keskusteluympäristön ulkoisesta vaikutuksesta sekä siitä, minkälaisia sääntöjä keskustelualustalla edellytetään noudatettavan ja kuinka niitä valvotaan. Mitä suuremmaksi osallistujat näkevät keskustelun vaikutukset, sitä kunnioittavammin he kohtelevat toisia keskustelijoita. Samansuuntainen vaikutus on sillä, että keskustelijoilta edellytetään jonkinasteista tunnistautumista sekä sillä, että keskusteluja moderoidaan. (Kies 2010, 108–110.)

Keskustelujen refleksiivisyyttä arvioitaessa vähäisen ulkoisen vaikutuksen areenoilla sen todettiin olevan vähäistä. Tätä tulkintaa kuitenkin rajoittaa kuitenkin se, ettei käytettävissä ole tietoa siitä, kuinka usein passiiviset osanottajat päätyvät muuttamaan kantojaan tai saavat uutta tietoa käsitellyistä aiheista. Viitteitä siihen, että tällainen näkymätön vaikutus on olemassa, saatiin tutkimuksista, joiden kohteena olivat korkean ulkoisen vaikutuksen keskusteluareenat. Ensinnäkin, jopa yli puolet tanskalaiseen hallituksen rahoittamaan verkkokeskusteluhankkeeseen osallistuneista koki osallistumisen poikineen lisätietoa itselleen. Toisaalta englantilaisessa e-konsultaatiohankkeessa jopa 79 % osallistujista koki oppineensa jotain uutta toisten kirjoituksista. Huomionarvoista on myös se, että 43 % niistä, jotka kokivat keskustelun hyödylliseksi, eivät itse kirjoittaneet yhtäkään viestiä. (Kies 2010, 110–112.)

Ulkoisen vaikutuksen analyysissä uutisryhmät ja keskustelupalstat jäivät Kiesin

kokoamassa kirjallisuudessa vaikutuksiltaan vähäisiksi. Sen sijaan esimerkiksi e-konsultaatiohankkeet osoittautuivat usein ulkoiselta vaikutukseltaan merkittäviksi. Kies kuitenkin varoittaa tekemästä tästä yleistystä, sillä vaikutus on viime kädessä kiinni poliittisten tai muiden päätöksentekijöiden keskustelulle antamasta merkityksestä, keskustelun sisällöstä, sen näkyvyydestä ja tarkoitusperistä. (Kies 2010, 112–114).

4.2.3. Dahlbergin digitaalisen demokratian positiomalli

Siinä missä Kies rakensi deliberatiivisen demokratian mittaristoa, Dahlberg (2011) luonnosteli digitaalisen demokratian neljä positiota ja niille ominaiset piirteet, joiden tarkoituksena on tarjota työkaluja digitaalisen demokratian retoriikan ja käytäntöjen ymmärtämiseen suhteessa demokratiakäsitykseen. Positioilla Dahlberg tarkoittaa Weberin ideaalityyppien tapaisia kategorioita, joiden sisältämällä ilmiöillä on yhteneviä piirteitä. Tällaisia Dahlbergin tarkoittamia ilmiötä ovat mm. retoriikka, käytännöt, identiteetit ja instituutiot. Positioiden luettelo ei ole tyhjentävä, eivätkä niiden sisältämät määreet ole toisensa poissulkevia. Dahlbergin shortlist, eli hänen omasta aineistostaan esille nostamat neljä positiota ovat 1) liberaali-individualistinen tai liberaali-kuluttaja-positio, 2) deliberatiivinen positio, 3) vastayleisö (engl. *counter-publics*) ja 4) autonominen marxilaisuus. Näistä ensimmäinen ja toinen voidaan melko ongelmattomasti yhdistää tämän tutkimuksen kysymyksenasettelun kannalta hedelmällisesti aggregatiiviseen ja deliberatiiviseen demokratiaan ja vastayleisö-positio voidaan ymmärtää agonistisen demokratiakäsityksen ilmentymänä.

Autonominen marxilaisuus jää tämän tutkimuksen asetelman ulkopuolelle. Seuraavassa tiivistän Dahlbergin näkemyksen liberaalista, vastayleisö- ja deliberatiivisesta positiosta digitaalisessa demokratiassa.

Dahlberg avaa demokratiapositioitaan erityisesti kahdessa ulottuvuudessa: kuvaamalla subjektin olemusta kussakin positiossa sekä luettelemalla kunkin digitaalisen demokratian position subjektille tarjoamia mahdollisuuksia (engl. *affordances*). Hän siis esittelee digitaalisen demokratian toimijoita ja heidän käsitystään demokratian tarjoamista toimintamahdollisuuksista. Digitaalinen teknologia on väline, jota subjektit

voivat käyttää demokratian toteuttamisessa eri tavoin eri positioissa. Ollessaan siis jossakin edellä mainitussa positioista subjekti ikään kuin edustaa positiolle ominaista normatiivista demokratiakäsitystä. Digitaalinen teknologia siis tarjoaa mahdollisuuksia (engl. *affordances*) toteuttaa demokratiaa. Toimintamahdollisuudet ovat konkreettisia ja ne toimivat siten myös operationalisoinnin näkökulmasta.

Liberaali positio

Dahlbergin liberaalissa positiossa toimijat ovat rationaalisesti ajattelevia, oman parhaansa tietäviä ja oman etunsa maksimointiin pyrkiviä yksilöitä. Dahlberg ei kuitenkaan sulje pois yksilöiden kykyä olla empaattisia ja myös tukea toisten tarpeita ja oikeuksia. Olennaista position kannalta on se, kuinka yksilöt voivat olla suorassa yhteydessä edustajiinsa, vailla valtiovallan, poliittisten puolueiden tai korporaatioiden väliintuloa.

Toimintamahdollisuudet, joiden Dahlberg katsoo kuuluvan liberaaliin positioon ovat aggregointi, laskeminen, valitseminen, kilpaileminen, ilmaiseminen, varainkeruu, tiedottaminen, vetoaminen, rekisteröiminen, kaupankäyminen (*transacting*), välittäminen (*transmitting*) ja äänestämisen.

Vastayleisö-positio

Dahlbergin vastayleisö-positio ei täysin vastaa erityisesti Mouffén artikuloiman agonistisen teorian piirteitä, silmiinpistävämpänä erona Dahlbergin vastayleisö-positiolle antama antagonismin leima, jonka Mouffé haluaa kirjata teorian ominaispiirteiden ulkopuolelle. Vastayleisö-positio rakentuu sekä post-strukturalistisen vastadiskurssin käsitteen (ks. Moussa & Scapp 1996, 88–96.) että kriittisen public sphere -teorian vastayleisö-käsitteen (ks. Warner 2002, 56–58) sisältöihin ja rakenteisiin. Vastayleisö-positiossa painottuvat rationaalisen yksilöllisen tai konsensushakuisen toiminnan sijaan aktivismi, ryhmien muodostaminen ja valtadiskurssin kiistäminen. Sille tyypillisiä digitaalisia areenoja ovat vaihtoehtosivustot ja muut marginaalissa toimivia ihmisiä yhdistävät viestintäkanavat, kuten sähköpostilistat. Vastayleisö-positiosta digitaalista teknologiaa hyödynnetään myös

”digitaaliseen kansalaistottelemattomuuteen”, kuten verkkosivustojen tarkoitukselliseen kuormittamiseen, sekä erilaisten viraali-ilmiöiden luomiseen marginaaliin tai alakynteen joutuneiden äänen kuuluville saamiseksi. Strategiana voi olla pitää tarpeeksi ääntä tullakseen huomatuksi, manifestia voidaan toteuttaa samanaikaisesti myös turuilla ja toreilla.

Vastayleisö-position toimintamahdollisuudet ovat Dahlbergin mukaan artikulointi, yhteenliittäminen, kampanjointi, kiistäminen, ryhmien muodostaminen, identifioituminen, järjestäytyminen, protestoiminen ja vastustaminen.

Deliberatiivinen positio

Deliberatiivisen position subjektit muovautuvat rationaaliseen argumentaatioon perustuvassa deliberaatiossa, toisin kuin liberaalin position oletuksessa, jossa ne ovat jo positioon saapuessaan tietoisia omasta parhaastaan ja ideaaleistaan. Deliberaatiossa yksilöt kykenevät tuottamaan yhteisymmärryksen, konsensuksen, ”yhteisen hyvän”, joka ohjaa päätöksentekoa.

Deliberatiiviselle positiolle ominaiset toimintamahdollisuudet ovat sopiminen (*agreeing*), väittelemineen (*arguing*), deliberaatio, eri mieltä oleminen, tiedottaminen, kohtaaminen (*meeting*), mielipiteen muodostaminen, julkistaminen (*publicizing*) ja refleктоiminen.

4.2.4. Aggregatiivisen teorian operationalisointi

Aggregatiivisen demokrateorian digitaaliselle viestinnälle asettamat keskeiset tehtävät ovat tiedon jakaminen osallistujien kesken sekä mielipiteiden välittäminen päätöksiä tekeville elimille. Digitaalinen demokratia on kuin markkina, jossa rationaaliset toimijat kilvoittelevat keskenään. Sosiaalisen median aggregatiivista luonnetta kuvaavat siis sellaiset toimet, jotka palvelevat markkinoilla menestymisen tavoitteita. Näitä toimia ovat mielipidetiedustelujen tekeminen, omien tai muiden tekemien mittausten tulosten jakaminen, poliittisten kantojen esille tuominen, vetoomusten lanseeraaminen tai jakaminen sekä tiedon toimittaminen päätöksentekijöille (ehdokkaana oleville tai tehtävässä tai virassa toimiville). Yksilöiden

ja edustajien välinen kommunikaatiosuhde on Dahlbergin liberaalin individualistisen position ideaalin mukaisesti välitön. Aggregatiivisen demokratian subjekti on rationaalinen ja tietää oman etunsa, mutta osoittaa myös empatiaa tai hyväksyntää muille mielipiteille. (Dahlberg 2011, 857–859).

4.2.5. Agonistisen teorian operationalisointi

Agonistisen demokratian eli radikaalin pluralismin perusolettama on, että erilaiset rintamalinjat erottavat ihmisiä toisistaan demokratian kentällä ja konfliktien vaimentaminen, peitteleminen tai kieltäminen ovat demokratian kannalta ongelmallisia (Cunningham 2002, 184–185, 196, Mouffe 2013, 6–8). Agonistisen demokratian ilmentymiä ovat näkyvät konfliktit ja se, että osapuolet osoittavat hyväksyvänsä vastakkaiset näkemysten ja niiden olemassaolon oikeutuksen. Operationalisoinnin kannalta keskeisiä ilmiöitä ovat siis konfliktit ja se, kuinka osapuolet toimivat niitä kohdatessaan. Agonismia kuvaa englanninkielinen termi *agree to disagree*, erimielisyyden molemminpuolinen hyväksyminen, jonka ei suinkaan tarvitse merkitä keskustelun päättymistä. Agonistisen demokratian toteutuessa osapuolet tavoittelevat hegemoniaa omalle näkemykselleen, osapuolten käyttövoimana voi olla intohimo, ei välttämättä rationaalinen argumentaatio.

Dahlberg (2007, 829) esittää, että internetin keskusteluissa deliberatiivisen teorian ideaalin mukaisesti tavoiteltavan konsensuksen lisäksi on tarkasteltava kiistämistä (*contestation*). Hän kyseenalaistaa habermasilaisen konsensushakuisen julkisen tilan teorian soveltuvuuden internetin keskusteluympäristöjen ymmärtämiseen ja luonnostelee radikaalin julkisen tilan käsitteen.

Agonistiseen demokratiateoriaan assosioituvassa vastayleisö-positiossa digitaalinen viestintäympäristö on aktivismin ja ryhmänmuodostuksen arena, ”*contested terrain*”, jossa ilmentyvät diskursiivinen inkluusio ja ekskluusio. Vastayleisö-positiossa toimiva subjekti tavoittelee syrjäytyneiden tai poissuljettujen äänen saamista kuuluville keinoinaan mm. vaihtoehtomedian linkittäminen sekä verkon ulkopuolisen toiminnan, kuten mielenosoitusten tai aktivismin esiin tuominen. (Dahlberg 2011, 860–863).

5. Aineiston analyysi

Aineiston analyysi on jakautunut useaan vaiheeseen. Ensimmäinen luku- ja tarkastelukerta tapahtui kerätessä kokonaisia keskusteluja yksittäisten #vaalit2015-twiittien ympäriltä, tästä käytetään tämän tutkimuksen yhteydessä termiä aineiston laajentaminen. Laajentamista edelsi suodattaminen Twitterin tietokannasta aihekohtaisten hakusanojen ja #vaalit2015-hashtagin avulla. Suodatettujen twiittien muodostamista keskusteluista valikoitiin ne, joiden osallistujamäärä ja twiittien määrä ylittivät tutkijan asettamat raja-arvot, kymmenen twiittiä ja neljä osallistujaa. Valikoidut keskustelut koottiin kukin visuaaliseen vuokaaviomuotoon, jolloin oli mahdollista tehdä alustavia tulkintoja Twitter-keskustelujen rakenteista, ts. siitä, keiden välille syntyy näkyvää vuorovaikutusta ja miten keskustelut haarautuvat ja päättyvät. Seuraavassa vaiheessa laskettiin yhteen osallistujien kontribuutio kuhunkin keskusteluun ja muodostettiin ja tarkastettiin taulukot, joista ilmenivät keskustelujen laajuus mitattuna osallistujien ja twiittien lukumäärällä.

ID	Aloittava twiitti	Twiittien lukumäärä	Osallistujien lukumäärä	Aihe
T01	https://twitter.com/filsdeproust/status/584072845354999808	64	28	hallituksen muodostaminen
T02	https://twitter.com/SallamaaritM/status/583566073464823808	47	9	kokoomus/demarit
T03	https://twitter.com/NiinaAetA/status/584660275929997314	36	10	verotus
T04	https://twitter.com/paavoarhinmaki/status/585536770445598721	43	25	verotus
T05	https://twitter.com/J_Lappalainen/status/586567650077184002	70	5	vihreät/vasemmistoliitto
T06	https://twitter.com/LauriLylj/status/587673996449185793	32	5	verotus
T07	https://twitter.com/Hellapoliisi/status/587519484031795200	102	19	yritysjäys
T08	https://twitter.com/somevaari/status/585088065913380864	131	16	nollasopimukset
T09	https://twitter.com/JukkaRelander/status/587195084359143425	25	6	puolueet
T10	https://twitter.com/Nykses/status/588069099571380224	19	5	vaalirahoitus
T11	https://twitter.com/paivasaari/status/587350474225033216	19	6	puoluekannatus
T12	https://twitter.com/nikosakari/status/588762376448643072	18	4	talouskasvu
T13	https://twitter.com/LTierala/status/589123834290302977	20	7	Nato
T14	https://twitter.com/DimitriQvintus/status/588008626150891521	28	7	terveydenhuolto
T15	https://twitter.com/PasiSSorjonen/status/586427486709219328	26	5	teollisuustuotanto
T16	https://twitter.com/TeivoTeivainen/status/587859547294924800	15	5	velka
T17	https://twitter.com/JarvenpaanDemar/status/587215228187893760	14	4	verotus
T18	https://twitter.com/EevaLehtimaki/status/588689021968220161	13	4	puolueet
T19	https://twitter.com/TimoLaitakari/status/588765048853651457	18	5	talousviisaat
T20	https://twitter.com/Jussikarki/status/583141617529450496	16	12	työpaikkojen luominen
T21	https://twitter.com/Energiaremontti/status/586516878090227713	42	8	energiapolitiikka
T22	https://twitter.com/vakiduuni/status/587170277869649920	36	12	työsopimukset
T23	https://twitter.com/jirkahakala/status/588766444923523073	10	4	verotus
T24	https://twitter.com/KeskinenIL/status/583200773225447424	12	5	varallisuus
T25	https://twitter.com/somevaari/status/585664636038553600	21	4	verotus
T99	https://twitter.com/kylanhomopoika/status/589855598147166208	16	6	huumori

Taulukko 1. Analysoitavat keskustelut.

Vuokaavioiden tarkastelu jatkui vapaamuotoisella analyttisellä luennalla, jonka tarkoituksena oli havaita keskusteluiden piirteitä suhteessa keskeisiin demokrateorioita luonnehtiviin piirteisiin. Vapaamuotoisen analyysin ote oli valtaosin laadullinen, mutta arvioin keskustelun tasa-arvoisuutta myös kvantitatiivisella mittarilla

sijoittamalla osallistujien kontribuutio Lorenzin käyrälle ja laskemalla Gini-kertoimet kullekin keskustelulle.

5.1. Analyysin rakenne

Analyysini rakenne noudattaa tutkimukseni teoreettista viitekehystä, eli tutkimusaineisto käsitellään tässä luvussa kolmen demokratiatradition sekä niitä vastaavien subjektipositivoiden näkökulmasta. Menetelmänä on siis teoriaohjaava laadullinen analyysi.

Tuomi & Sarajärvi (2013, 95–100) jaottelevat sisällönanalyysin kolmeen luokkaan: aineistolähtöiseen, teoriaohjaavaan ja teorialähtöiseen. Erottelu perustuu kullekin analyysitavalle ominaiseen päättelyn logiikkaan. Teoriaohjaavalle analyysille tyypillinen päättely on abduktiivista, ts. se etenee aineistosta tehtäviä havaintoja ja teorioiden premissejä yhdistelemällä. Kyse ei ole puhtaasti teorialähtöisestä analyysistä, jossa valittuja teorioita testataan luonnontieteellisellä metodilla, eikä aineistolähtöisestä analyysistä, jossa teorit johdetaan käytettävästä aineistosta. Tutkimuksen tulosten raportoinnissa teoriaohjaavan ja teorialähtöisen analyysin välillä ei välttämättä näy eroja. Sen sijaan teoriaohjaava analyysi antaa enemmän vapauksia aineiston hankintaan. Teoriaohjaavaa analyysiä voidaan pitää aineistolähtöisen (induktiivisen ja teorialähtöisen (deduktiivisen) analyysimallin väliin sijoittuvana.

Käsittelen aineistoa ensin deliberatiivisen tradition, sitten aggregatiivisen tradition ja lopuksi agonistisen demokratian valossa edellä kuvattujen operationalisointien avulla.

Deliberatiivisen demokratiatradition ilmentymistä suomalaisessa Twitter-keskustelussa tarkastelin laadullisten mittareiden ohella myös kahdella määrällisellä mittarilla.

5.2. Deliberatiivisen demokratian mittarit

5.2.1. Osallistumisen kynnys

Ensimmäinen tarkasteltava deliberatiivisen demokratian kontekstuaalinen osatekijä on

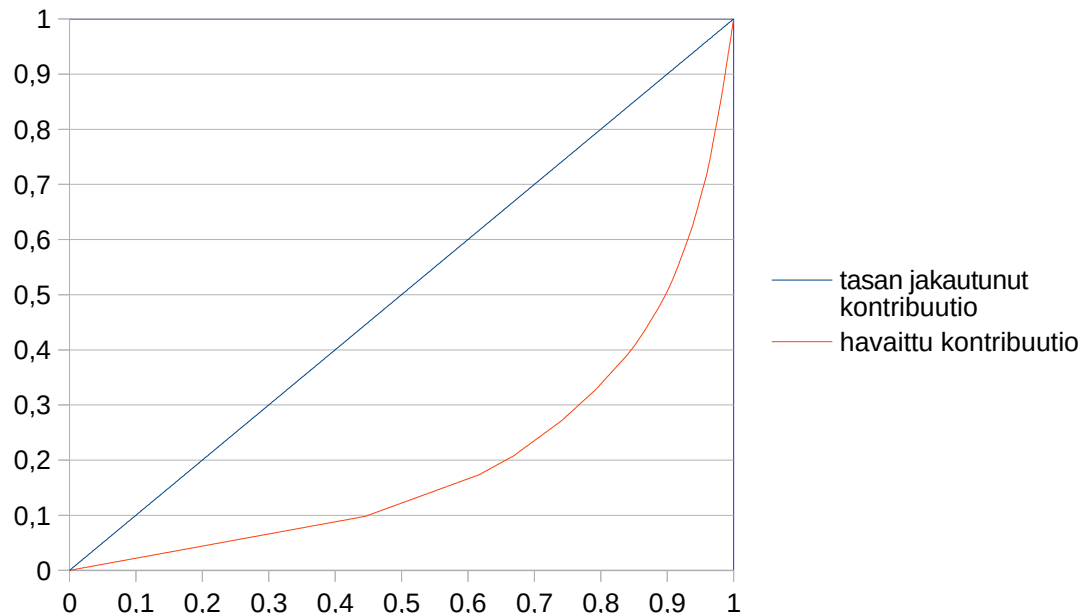
osallistumisen kynnys. Internet on Suomessa laajasti saatavilla. Nopeat verkkoyhteydet kattavat käytännössä koko Suomen, ns. internet-penetraatio on yli 90 %, joka on enemmän kuin EU:n jäsenmaissa keskimäärin (Eurostat 2015). Näiden lukujen valossa osallistumisen kynnys on siis siinä mielessä matala, että tarvittava infrastruktuuri on lähes kaikkien saavutettavissa. Käytännössä Twitter ei ole levinnyt kovin laajalle suomalaisten internet-käyttäjien keskuuteen. Palvelulla on, kenties aiheesta, maine nuorten, menestyvien, kaupunkilaisten mediana, joka saattaa etäännyttää niitä kansalaisia, jotka eivät katso kantavansa mainittuja piirteitä. Vuotta 2015 koskevassa vuosikertomuksessaan (Shareholder.com 2016, 17) Twitter myöntää, että uudet käyttäjät saattavat pitää palvelua sekavana ja että Twitter saattaa näyttäytyä hyödyllisenä vain aktiivisille twiittaajille sekä niille, joilla on laaja yleisö. Tätä yhtiö pitää kriittisenä haasteena tulevaisuudelleen.

Twitter on alusta alkaen ollut mobiilikäyttöön suunniteltu palvelu. Mobiili käyttö tukee nopeatempoista ja ns. ubiikkia, eli jatkuvasti kaikkialla läsnä olevaa, arkielämään sulautunutta kommunikaatiota. Vaikka Twitterin mobiilikäyttöä tukevat älypuhelimet ovatkin nykyisin yleisiä, ei ole itsestään selvää, että laajat kansanosat ovat halukkaita tai kykeneviä jakamaan yksityisestä ajankäytöstään, oli kyse sitten työ- tai vapaa-ajasta, merkittävää siivua julkiseen keskusteluun. Lienee kuitenkin liioiteltua väittää, että Twitter-tilin puuttuminen olisi syrjäytymisen merkki, useimmiten päätös pysytellä Twitterin ulkopuolella on uskoakseni yksilön oman harkinnan tulos. Twitterin tämänhetkisten määritysten mukainen lyhyt viestintä on kuitenkin suomalaisille tuttua matkapuhelinten tekstiviesteistä, jotka nauttivat Suomessa merkittävää suosiota erityisesti viime vuosikymmenellä. Niiden suosiota ovat verottaneet muut mobiililaitteiden viestintäsovellukset, kuten Whatsapp ja myös Facebook ja sen yksityisviestipalvelu. Twitter eroaa näistä välineistä kuitenkin merkittävästi, koska twiitit ovat oletusarvoisesti julkisia, kenen tahansa luettavissa ja eteenpäin jaettavissa.

5.2.2. Keskustelun tasa-arvoisuus

Keskustelun tasa-arvoisuus on toinen käytetyistä deliberatiivisen demokratiaihanteen kontekstuaalisista mittareista. Verkkokeskustelun tasa-arvoisuutta kuvatakseen Raphael Kies otti käyttöön tulonjaon tasa-arvoa tyypillisesti kuvaavan Lorenzin käyrän, joka

havainnollistaa toteutunutta tulojen jakautumista verrattuna tasaiseen tulojen jakautumiseen. Kiesin mittarissa on kyse tulojen sijaan kontribuutiosta verkkokeskusteluun. Kiesin oletuksena on, että deliberaation toteutuminen verkkokeskustelussa edellyttää tasa-arvon toteutumista, josta taas osoitus olisi se, että keskustelua ei dominoi harvalukuinen joukko osallistujia. Alla olevassa kuvassa tässä tutkimuksessa analysoitava aineisto on asetettu Lorenzin käyrälle. Suora viiva ($x=y$) kuvaa sitä kuvitteellista tilannetta, että kukin osallistuja olisi kirjoittanut yhtä monta twiittiä. Sen alapuolella kulkeva kaareva Lorenz-kuvaaja ilmaisee sen, kuinka X-akselin oikealle reunalle sijoittuva eniten kontribuutunut populaatio vastaa suurimmasta osasta Y-akselin kuvaamaa suhteellista osuutta kaikista twiiteistä. Kuvaajaa tarkastellessa voi havaita, että n. kymmenesosa populaatiosta vastaa n. puolesta kontribuutiosta. Vertailun vuoksi Web Ecology Projectin (Zappavigna 2013, 173) yli 2 miljoonaa Iranin vuoden 2009 vaaleja käsitellyttä twiittiä sisältäneestä aineistosta ilmeni, että aktiivisin kymmenes twiittaajista kirjoitti lähes kaksi kolmannesta kaikista twiiteistä.

Kuva 2. Analysoitavan aineiston populaation Lorenz-käyrä ($n=193$, Gini-kerroin 0,60).

Lorenz-käyrän yhteydessä lasketaan usein Gini-kerroin, joka kuvaa havaitun kontribuution keskimääräistä etäisyyttä tasan jakautuneesta kontribuutiosta. Yllä

olevasta kuvasta katsottuna se siis tarkoittaa Lorenz-käyrän yläpuolisen alueen (joka rajautuu tasaista kontribuutiota ilmaisevaan kuvaajaan) suhdetta sen ylä- ja alapuolella olevan kolmionmuotoisen alueen yhteispinta-alaan. Gini-kertoimen vaihteluväli on 0–1 ja sen pienet arvot ilmaisevat tasaista jakaumaa ja korkeat arvot epätasaista jakaumaa. Maiden välisiä eroja tulojen jakautumisessa on mitattu Gini-arvoilla laajasti, mutta verkkokeskusteluihin tai digitaaliseen demokratiaan liittyviä tuloksia on hyvin vähän saatavilla. Tästä syystä yksittäinen Gini-kerroin ei valaise tutkittavaa asiaa kovin paljon. Lisäksi on huomioitava, että Lorenz-käyrä ja Gini-kerroin kuvaavat tässä hyvin rajattua ja epätyypillistä osaa verkkokeskustelun kokonaisuudesta.

ID	Osallistujat	Twiiitit	Gini-kerroin
T12	4	18	0,14
T20	12	16	0,20
T19	5	18	0,27
T25	8	21	0,29
T23	4	10	0,30
T18	4	13	0,33
T04	25	43	0,33
T24	5	12	0,33
T15	5	26	0,34
T10	5	19	0,36
T16	5	15	0,37
T13	7	20	0,39
T14	7	28	0,39
T17	4	14	0,39
T22	12	36	0,40
T06	5	32	0,40
T03	10	36	0,43
T11	6	19	0,45
T01	28	64	0,46
T09	6	25	0,49
T21	8	42	0,51
T08	16	131	0,54
T02	9	47	0,56
T05	5	70	0,57
T07	19	102	0,64
TOTAL	224	877	0,60

Taulukko 2. Keskustelüsäikeiden laajuus ja Gini-kertoimet pienimmästä suurimpaan.

Tässä aineistossa alhaisen Gini-kertoimen saaneissa keskusteluissa, eli sillä mittarilla tasa-arvoisissa vuoropuheluissa, esiintyy varsin vähän vastavuoroisuutta. Gini-kerroin mittaa vain sitä, kuinka kontribuutio jakautuu, eikä sitä, kuinka osallistujat *keskustelevat* toistensa kanssa. Muun muassa aprillipäivän hengessä käydyssä Jussi Kärjen aloittamassa ketjussa (T20) Gini-kerroin on 0,20, mutta yhdeksän kahdestatoista osallistujasta twiittasi ketjuun vain kerran. Tämä voi olla osoitus faattisesta toimintakulttuurista Twitterissä, jossa vuorovaikutuksen sisältöjä olennaisempaa on verkoston olemassolo ja erityisesti verkostoon kuuluminen. Oman olemassaolon ja verkostoon kuulumisen voi ilmentää ja todentaa tykkäämällä tai jakamalla toisten twiittejä tai vaikka vain kirjoittamalla yksittäisen twiitin sopivalla hashtagilla.

Gini-kertoimen 0,30 tai sen alle saaneissa keskusteluissa on enimmillään 21 twiittiä.

Näyttää siltä, että keskustelun twiittien lukumäärässä mitattuna laajimmat keskustelut kondensoituvat korkeintaan muutaman osallistujan välille, jolloin kontribuution tasapuolisuus heikkenee ja Gini-kerroin kasvaa. Tämä ilmenee mm. keskusteluista T07 ja T08, jotka ovat twiittimäärältään laajimmat aineistoon osuneet keskustelut ja samalla kuuluvat myös Gini-arvoiltaan korkeimpiin. T07 on erityisesti yrittäjyyteen liittyvä keskustelu, jonka aloitti @Hellapoliisi. Vaikka keskusteluun osallistui yhteensä 24 henkilöä, vastasivat @Hellapoliisi, @mlonnroth, @NiinaAetA ja @VeikkaKuusisto 80 %:sta kaikista ketjun 102 twiitistä. T08 on Aku Erosen (@somevaari) alullepanema keskustelu, jonka aiheena ovat mm. työntekijöiden nollasopimukset ja yrittäjäriskit. Keskustelun 131 twiitistä 103 on peräisin kuudelta ahkerimmalta twiittaajalta. Muut kymmenen osallistujaa kirjoittivat yhteensä vain 28 twiittiä.

Tämän aineiston kaikista twiiteistä laskettu Gini-kerroin on siis 0,60 ja vain yksi aineiston keskusteluista sai sitä korkeamman arvon. Vaikka twiitit ovat lähtökohtaisesti avoimia kaikille, näkyvän vuorovaikutuksen piiri on huomattavasti Twitterin käyttäjäkuntaa kapeampi. Yksittäiset keskustelut tapahtuvat pienemmässä piirissä, jolloin tasapuolisuus toteutuu tällä mittarilla helpommin.

Sille, että keskustelut rajautuvat pienehkön joukon välisiksi, on myös käytännöllinen syy. Yksittäisen twiitin enimmäismerkkimäärää kuluttavat myös keskustelijoiden @-alkuiset käyttäjätunnukset ja monen osallistujan keskusteluissa varsinaiselle asialle jää tällöin hyvin vähän tilaa.

5.2.3. Keskustelun vastavuoroisuus

Keskustelun vastavuoroisuus on yksi Kiesin osallistujien suhtautumiseen ja asenteisiin liittyvistä deliberatiivisen demokratian kriteereistä. Aiemminkin tehtyjä havaintoja poliitikkojen yksisuuntaisesta viestinnästä Twitterissä voi tehdä myös käsillä olevasta aineistosta. Vihreiden ehdokkaana Helsingin vaalipiirissä ollut Jukka Relander kirjoitti keskustelun T09 aloittaneessa twiitissään 12.4.2015 seuraavasti:

Jukka Relander (@JukkaRelander)

Ei muuten ole sama, onko hallituksen kolmantena ryhmänä pers. vai

vih+rkp(+vas).

Tilanne twiitin julkaisun aikaan oli sellainen, että puolueiden gallupkannatuslukujen valossa julkisuudessa puntaroitiin hallituskokoonpanoja. Keskusta ja kokoomus luettiin yleisesti suurimpina puolueina hallituksen ytimeksi, joiden ympärille vaalivoittaja alkaa rakentaa hallitusta. Twiitti sai osakseen kolme uudelleentwiittausta ja yhdeksän suosikkimerkintää ja siihen vastasi kaksi muuta henkilöä. Twitter-käyttäjä Heimo Jaakonheimon (@HeimoInfo) vastaus jäi vaille näkyvää huomiota, mutta sijoituslalla toimivan Kimmo Matikaisen (@KimmoMatikainen) vastauksesta alkoi keskustelu, jossa neljä henkilöä pui puolueiden tavoitteita ja toimintatapoja. Yhteensä ketjussa julkaistiin 25 twiittiä. Jukka Relander ei kuitenkaan palannut keskusteluun enää ketjun aloittaneen twiitin jälkeen. Kahdeksan twiitin jälkeen Kimmo Matikainen jätti Relanderin @JukkaRelander-tunnuksen pois twiitistään, jonka jälkeen Relander ei todennäköisesti enää saanut ilmoituksia ketjun jatkumisesta. Keskustelun voisi tulkita malliesimerkiksi siitä, kuinka Twitter-seuraajat jakavat ehdokkaan viestiä eteenpäin ja keskustelevat keskenään ehdokkaan aloittamasta aiheesta, mutta poliitikko ei syystä tai toisesta enää palaa keskusteluun. Relanderin sijaan Matikainen nosti mukaan Alexander Stubbin @alexstubb-tunnuksen, mutta Stubb ei liittynyt mukaan keskusteluun, jossa puhuttiin enimmäkseen kokoomuksen linjasta ja vaalilauseista sekä edellisten hallitusten tekemistä virheistä.

Ketjun analyysi vastavuoroisuus-mittarilla osoittaa, että muut ketjuun osallistuneet henkilöt kyllä vastaavat toistensa twiitteihin ja sikäli toteuttavat tätä deliberatiivisen demokratian normia, vaikka poliitikot eivät näin toimineetkaan.

Vastakkaisia havaintoja, joissa ammattipoliitikko osallistuu keskusteluun Twitterissä, on kuitenkin enemmän. Dimitri Qvintus, joka on toiminut erilaisissa viestintätehtävissä SDP:ssä, esitti ketjun T14 aloittaneessa twiitissään 14.4.2015 mielipiteen siitä, kuinka Ruotsissa toteutettu uudistus terveydenhuollon järjestämisestä ei ole ollut menestys, eikä sitä pitäisi kopioida Suomeen, kuten kirjoittaja esitti kokoomuksen tavoittelevan.

Dimitri Qvintus (@DimitriQvintus)

"Suomalaisilla ei ole varaa kokoomuslaiseen valinnanvapauteen" -

Kurkistus Ruotsin mallin kulissemiin #vaalit2015

<http://demokraatti.fi/suomalaisilla-ei-ole-varaa-kokoomuslaiseen-valinnanvapauteen-kurkistus-ruotsin-mallin-kulissien-taakse/>

Qvintuksen twiittiin vastasi kokoomuksen kansanedustajaehdokas Antti Vesala (@anttivesala), jonka mukaan ns. Ruotsin-mallia tulisi soveltaa myös Suomeen. Qvintuksen ja Vesalan lisäksi keskusteluun osallistui kokoomuspoliitikko Markus Söderlund (@SoderMarkus), Twitter-käyttäjä Simo Parkkinen (@slparkki), kokoomuksen kannattajaksi ilmoittautuva Teemu Launio (@TLaunio), Järvenpään Demarit (@JarvenpaanDemar) ja SDP:n viestintäpäällikkö Ismo Kainulainen (@IsmoKainulainen). Keskustelijoista Parkkinen on ainoa, joka ei ole kytkeytynyt poliittiseen puolueeseen tehtävänsä tai asemansa puolesta tai julkisesti kannatuksensa ilmaiseena. Huomionarvoista on, että juuri Parkkisen 14.4.2015 klo 19:21 esittämä kysymys sivuutettiin ilman näkyvää huomiota:

Simo Parkkinen (@slparkki)

@DimitriQvintus käsittääkseni Ruotsin mallia oltaisi semmoisenaan ottamassa. Minkälaista SOTE-mallia SDP esittää? @anttivesala

Teknisesti Teemu Launio vastasi Parkkisen twiittiin, vaikka Parkkinen ei ollutkaan osoittanut kysymystään hänelle. Launio myös säilytti Parkkisen @slparkki-tunnuksen mukana vastauksessaan, mutta seuraavana twiitannut Qvintus poisti Parkkisen tunnuksen, jätti vastaamatta Parkkisen kysymykseen ja sivuutti Parkkisen osallisuuden keskusteluun. Myös osa Antti Vesalan kommentteista ja kysymyksistä jäi vaille vastauksia. Qvintus ja Järvenpään Demarit vetosivat Ruotsissa tehtyyn raporttiin terveydenhoidon uudistuksen vaikutuksista ja tekivät siitä johtopäätöksen, että valinnanvapaus ja kysyntään perustuva terveydenhoidon järjestäminen eivät tue hoidon saamista sitä tarvitsevien ulottuville. Muun muassa Vesala kyseenalaisti johtopäätöksen:

Antti Vesala (@anttivesala)

@JarvenpaanDemar @DimitriQvintus @SoderMarkus Mihin tuo väite perustuu (että kysynnän, ei "tarvitsevuuden" mukaan)?

Tasapuolinen vastavuoroisuus ei siis toteudu läpi koko keskustelun, vaan jotkut osallistujat näyttävät käyttävän valtaa rajaamalla keskustelua sekä sisällöllisesti että sulkemalla pois toisia osallistujia. Tässä esimerkissä valtaa käytti politiikan ammattilainen osin ns. tavallisen kansalaisen kustannuksella.

Ketjussa on havaittavissa myös piirteitä siitä, että osapuolet eivät tyydy argumentoimaan ulkoisiin faktoihin vedoten, vaan esiin nousee myös toisen osallistujan yleiseen olemukseen liittyviä argumentteja.

Teemu Launio (@TLaunio)

@DimitriQvintus kuten blogiisi kommentoin, tämä teksti kertoo enemmän sinusta ihmisenä kuin mistään muusta. Hyvää salaliitto kamaa muuten!

Dimitri Qvintus (@DimitriQvintus)

Jos haluat mennä henk.kohtaisuuksiin, siitä vain. Toivon kyllä, että minusta kertoo ihmisenä se, että vastustan eriarvoisuutta. @Myllarinen

Teemu Launio (@Tlaunio)

@DimitriQvintus tämä oli yleisarvioni somepreesensistäsi, itsekin vaadin tasa-arvoa, jonka lisäksi pidän tutkimuksen objektiivisuudesta

Yllä olevasta katkelmasta on tehtävissä tekninen huomio, että Qvintus poisti Launio @TLaunio-tunnuksen vastatessaan hänen twiittinsä. Sama ilmiö toistui edellä kuvatussa vastavuoroisuuden tarkastelussa, jossa Qvintus poisti yhden osallistujan keskustelusta. Yleinen toimitatapa Twitterissä on (ja tätä tapaa tukevat myös Twitterin käyttöliittymät), että vastauksen alkuun tulee sen käyttäjän tunnus, jolle vastaus ensisijaisesti on osoitettu. Qvintus kuitenkin toimii toisin ja sisällyttää kohdehenkilön tunnuksen twiitin loppuun, ellei jätä sitä kokonaan pois. Aineiston perusteella on mahdoton arvioida syytä tähän tavanomaisesta poikkeavaan toimintatapaan, mutta kyseenalaiseksi jää myös se, onko toiminta motiiveiltaan tarkoituksellista vai tahatonta ja tällöin myös edellä kuvattu keskustelusta poissulkeminen voi olla tahatontakin.

Keskusteluun T05, joka käytiin valtaosin Jussi Saramon (@jussisaramo) ja Jarno

Lappalaisen (@J_Lappalainen) välillä, otti osaa myös kolme muuta henkilöä, kukin heistä yhdellä twiitillä. Samppa Haapavaara (@Shaapavaara) sai vastauksen kysymykseensä Saramolta ja Kari Klemm (@Klemmar1) Lappalaiselta. Kolmannen osallistujan, Veikka Kuusiston (@VeikkaKuusisto), toteamukseen kumpikaan pääkeskustelija ei vastannut. Klemm tosin esitti toteamuksensa seuraavana aamuna Saramon ja Lappalaisen keskustelun päätyttyä.

Säikeessä T03 aiheena on verotus, siitä esittävät kantojaan useat osanottajat. Vuoropuhelu on näennäisen vilkasta, mutta kantojen ilmaisua pitemmälle menevät perustelut ja konkreettiset toimenpide-ehdotukset eivät saa vastakaikua. Erityisesti Martti Kyllönen (@martkyll) käyttää useamman twiitin mm. osinkoverotuksen oikeudenmukaisen uudistamisen argumentoimiseen, mutta näihin ehdotuksiin ei kuulu vastauksia muilta osallistujilta.

Työelämässä yleistyneitä nollasopimuksia ja sosiaaliturvan perustelu uudistusta käsittelevässä ketjussa T08 toistuu samankaltainen asetelma kuin edellä käsitellyssä keskustelussa T03. Yhteneväisyys ulottuu jopa niin pitkälle, että myös tässä keskustelussa Martti Kyllönen (@martkyll) käyttää useita twiittejä esitelläkseen tällä kertaa perustulon positiivisia vaikutuksia. Hän ei saa samassa suhteessa vastauksia muilta osallistujilta. Keskustelussa on mukana myös nollasopimusten kieltämistä lailla ajavan lakialoitteen edustaja Mika Kolehmainen (@MikaKolehmainen), jonka ajatukset saavat laajasti vastustusta. Keskustelun aloittanut Aku Eronen (@somevaari) ilmaisee kuitenkin huolensa nollasopimuksista työntekijälle epäreiluina mutta hän jää aloittamastaan säikeessä hieman taka-alalle, kun vielä aktiivisemmat osallistujat valtaavat kentän.

Operaatio Vakiduuni (@vakiduuni) ilmoitti ketjun T22 aloittaneessa twiitissään kampanjoineensa edellä mainitun lakialoitteen puolesta Tampereella. Tähän vastasi kokoomuksen ehdokas Elina Lepomäki seuraavasti:

Elina Lepomäki (@elinalepomaki)

.@vakiduuni Minä kampanjoin toreilla Operaatio Duunin puolesta. Korkea työllisyysaste on parasta sosiaaliturvaa. Eli lisää osa-aikatyötä.

Lepomäki käytti hyväkseen @vakiduunin twiitissä tarjolla olleen sanaleikin, jolla hän saattoi alleviivata oman kampanjansa avainkohtia ja asettua Operaatio Vakiduuniin nähden vastakkaiselle kannalle. Lisäämällä vastauksensa alkuun pisteen hän kasvatti twiitin yleisöä omilla seuraajillaan. Lepomäen twiittin tuli kolme vastausta: Michail Fokin (@michailfokin) toivotti voimia vaalityöhön, Sami Vironen (@samivironen) kysyi antaisiko nollasopimus Lepomäelle turvaa elämään ja Jussi-Pekka Ahonen (@JussiAhonen) kauhisteli kokoomuksen ”järkyttäviä” reseptejä. Lepomäki vastasi näistä Fokinin kannustusviestiin kiitoksella, mutta kriittiset Vironen ja Ahosen viestit ja niistä poikineen keskustelun hän sivuutti. Lepomäki valjasti poliittisen vastustajansa viestin omaan käyttöönsä, osoitti vastavuoroisuutta kiittämällä kannattajaa tuesta ja ikään kuin poistui paikalta likaamatta käsiään kriittisessä keskustelussa.

Vasemmistoliiton puheenjohtajana toiminut Paavo Arhinmäki (@paavoarhinmaki) esitti ketjun T04 aloittaneessa ja RKP:n puheenjohtajalle Carl Haglundille (@Calle_Haglund) osoittamassaan twiitissä huomion, että vaalikeskustelussa esiintyy väärinkäsitys Suomen veroasteesta kansainvälisessä vertailussa. Tässä aineistossa ei ole toista keskustelua, jossa kaksi eduskuntapuolueen puheenjohtajaa osallistuisivat keskusteluun. Ylipäänsä puheenjohtajat esiintyvät aineistossa varsin harvoin. Vuoden 2011 eduskuntavaaleissa paikkoja saaneiden puolueiden puheenjohtajista seitsemällä on Twitter-tili, yhdellä (Timo Soini) ei. Näistä seitsemästä puheenjohtajasta aineistoon ei osunut yhtään Alexander Stubbin (@alexstubb), Antti Rinteen (@anttirinne), Juha Sipilän (@juhasipila) tai Päivi Räsäsen (@paivirasanen) twiittiä. Carl Haglund (@Calle_Haglund) twiittasi aineistossa kuudesti, Paavo Arhinmäki (@paavoarhinmaki) neljästi ja Ville Niinistö (@villeniinisto) kahdesti. Näiden lisäksi puheenjohtajien @-alkuinen tunnus mainittiin aineiston twiiteissä yhteensä 95 kertaa, eniten mainintoja saivat Haglund (35) ja Arhinmäki (33).

5.2.4. Kantojen perusteleminen

Seuraavaksi käsittelen aineistossa ilmenevää kantojen perustelemista, joka on yksi deliberatiivisen ihanteen mukaisista keskustelijoiden asenteisiin ja suhtautumiseen kytkeytyvistä piirteistä Kiesin yhteenvedossa.

Vuoden 2015 eduskuntavaalien yksi näkyvä ilmiö oli nk. talousviisaiden profiloituminen poliittisessa keskustelussa vaalien alla. Vaalikeskusteluissa heillä oli näkyvä rooli, 16.4.2015 lähetetyssä TV1:n puheenjohtajatentissä professorit Sixten Korkman ja Markus Jäntti sekä Nordean pääekonomisti Aki Kangasharju istuivat omassa paneelissaan. Twitterissä toimittaja Timo Laitakari aloitti keskustelun ekonomistien korostuneesta asemasta:

Timo Laitakari (@TimoLaitakari)

Talousviisaiden vaalitentti. Vähän erikoinen konsepti. Kuka niistä on ehdokkaana? #vaalit2015

Kristillisdemokraattinen poliitikko Laura Peuhkuri (@peuhkuri) ja toimittaja Marjo Pirilä (@MarjoPiril) osallistuivat keskusteluun puolustamalla taloustieteilijöiden merkitystä. Peuhkuri vastasi Laitakarin twiittiin näin:

Laura Peuhkuri (@peuhkuri)

@TimoLaitakari no onneksi ei kukaan. Kyllä tämä on mielestäni ihan hyvä idea, että talousammattilaiset tuovat täydentäviä näkökulmia.

Pirilä kirjoitti ensimmäisen kommenttinsa hieman myöhemmin:

Marjo Pirilä (@MarjoPiril)

@TimoLaitakari @peuhkuri Tervetulleita näkökulmia! Talouskeskustelu on usein yksniittistä. #vaali2015 #talousviisaat

Laitakarin aloittamassa keskustelussa näkyy selvä rajalinja ekonomistien näkyvyyttä puolustavien ja sitä kyseenalaistavien välillä. Kyseenalaistavia kantoja argumentoidaan mm. talousviisaiden ammattitaidon puutteella, taloustieteilijöiden keskinäisellä erimielisyydellä ja sillä, että todelliset asiantuntijat eivät keskity esiintymään mediassa.

Petri Mäkelä (@pmakela1)

@TimoLaitakari @JaniMakelaFi @peuhkuri moniko oikeista huipuista antaa lausuntoja mediaan?

Puolustavien kantojen argumentit olivat täydentävien näkökulmien tuottaminen, tieteen popularisointi, ymmärrys ihmistieteiden luonteesta luonnontieteisiin verrattuna sekä asiantuntijoiden tarjoama tietämys poliittisen harkinnan pohjaksi. Erileiriset kannat, tässä siis taloustieteilijöiden julkisen esiintymisen puolustaminen ja kyseenalaistaminen, tulevat argumentoiduiksi usein tavoin. Huomionarvoista on, että argumentti talousviisaiden erimielisyydestä ja ideologisista taustoista esiintyy molempien leirien puheenvuoroissa, mutta niillä perustellaan päinvastaisia kantoja.

Timo Laitakari (@TimoLaitakari)

@JaniMakelaFi @pmakela1 @peuhkuri Kannattaa muistaa että suuren maailman huippuekonomistitkin ovat keskenään erimielisiä.

Marjo Pirilä (@MarjoPiril)

@peuhkuri @TimoLaitakari Siksi kannattaakin kuunnella eri näkemyksiä eikä ottaa mitään ehdottomana totuutena.

Varsinaista vuorovaikutusta kantojen välillä on kuitenkin vähän: argumentit saavat huomiota lähinnä omasta leiristä, jossa niitä tuetaan tai vahvistetaan. Lähentymistä kantojen välillä ei tapahdu, eikä keskustelu kulminoidu yhteisymmärrykseen talousviisaiden funktiosta television vaalikeskustelussa sen paremmin kuin molemminpuoliseen toteamukseen kantojen eroavaisuuksista. Deliberatiivisen demokratiakäsityksen mukaista argumentaatiota siis esiintyy aineistossa, mutta se ei yksin riitä deliberatiivisen prosessin toteuttamiseen.

5.2.5. Refleksiivisyys

Edellä kuvattu esimerkki havainnollistaa myös refleksiivisyyden ilmenemistä tai pikemmin sen puuttumista deliberatiivisen demokratiaihanteen edellytyksenä. Refleksiivisyys on kolmas käsiteltävä Kiesin mittariston suhtautumiseen ja asenteisiin

liittyvä piirre. Keskustelussa on havaittavissa pieniä häivähdyksiä siitä, että keskusteluosapuolen argumentti saa hyväksyntää tai se johtaa oman kannan täsmentämiseen tai uudelleenmuotoilun. Koko aineistossa, siis 25 keskustelussa, ei ole havaittavissa yhtäkään argumentaation tai deliberaation saattamaa kannan muuttumista. Niin ikään aineistosta ei löytynyt merkkejä siitä, että osallistujan kanta olisi muodostunut vasta keskustelun kuluessa, joka olisi vahva merkki deliberatiivisen tradition toteutumisesta. Tässä on tosin painotettava sitä, että kannat saattavat muuttua ja muodostua myös ilman, että siitä jää jälkeä Twitteriin.

5.2.6. Empatia

Neljäs osallistujien suhtautumiseen ja asenteisiin liittyvä Kiesin deliberatiivisen demokratian ominaispiirre on empatia. Empatian ilmenemistä aineistossa kuvaa esimerkki, jossa Vihreän liiton ehdokas Jarno Lappalainen haastaa Vasemmistoliiton ehdokkaan Jussi Saramon ruotimaan vasemmiston ja vihreiden eroja. On syytä pohtia, riittääkö empatian todentamiseen se, etteivät keskustelijat nimittele toisiaan tai käytä halventavaa kieltä, kuten aiemmin totesin. Usein verkkokeskusteluista puhuttaessa nostetaan esille verkossa, erityisesti keskustelupalstoilla tai avoimilla Facebook-sivuilla esiintyvä vihapuhe, jossa osallistujat eivät aina pelkästään pitäydy halventavaan kielenkäyttöön, vaan toisinaan myös yllyttävät pahoinpitelyihin tai muihin rikoksiin tai uhkaavat sellaisilla. Vihapuhe on ollut jopa niin merkittävä ilmiö, että mediat ovat päätyneet rajoittamaan keskustelualuille pääsyä tai sulkemaan niitä kokonaan. Tässä valossa neutraalia kielenkäyttöä voinee pitää suhteellisesti riittävänä osoituksena empatian ilmenemisestä. Lappalaisen ja Saramon valtaosin käymässä keskustelussa kuitenkin oli havaittavissa konkreettista myötäelämistä niin politiikan kuin arjenkin tasoilla, vaikka keskustelijat eivät olleet kaikissa esille nostetuissa asioissa yksimielisiä.

Lappalainen sisällytti twiittiinsä Saramon käyttäjätunnuksen @jussisaramo, jonka tarkoituksena on saattaa toinen käyttäjä tietoiseksi omasta twiitistään. Ehdokkaat vastaavat toistensa kysymyksiin, perustelevat kantojaan, esittävät täsmentäviä kysymyksiä, antavat myönteistäkin palautetta ja päätyvät joissakin kysymyksissä konsensukseen. Ketjussa käsiteltiin mm. leikkauksia ja elvytystä, yritysverotusta ja yritystukia, perustuloa ja turvallisuuspolitiikkaa. Alla on katkelma verotuskeskustelusta,

jossa Saramo antaa näkyvän tunnustuksen Lappalaisen huomiolle puolueen linjasta.

Jarno Lappalainen (@J_Lappalainen)

Kritisoitte kuitenkin kilpajuoksua pohjalle yritysverotuksessa. Yritystuet vain kolikon toinen puoli. @jussisaramo #haasto #vaalit2015

Jussi Saramo (@jussisaramo)

Hyvä pointti. Näiden pitäisi olla EU-politiikan keskiössä, sen sijaan että keskitytään ajamaan kansallisia budjetteja alas. @J_Lappalainen

Toisessa katkelmassa, jossa aiheena ovat ns. nollasopimukset ja perustulo, ilmenee keskustelijoiden valmius yhteistyöhön ja konsensukseen.

Jarno Lappalainen (@J_Lappalainen)

Kuka määrittää kestävä perusteen? Korjataan ennemmin työntekijän asemaa: #perustulo, karenssikysymys, sopimusvapauden turvaus @jussisaramo

Jussi Saramo (@jussisaramo)

Perustulosta samaa mieltä! Sinne on kuitenkin vielä matkaa, eikä sekään kaikkea ratkaise. @J_Lappalainen #haasto #vaalit2015

Jarno Lappalainen (@J_Lappalainen)

Ei ratkaise kaikkea - totta. #Perustulo on asia, jossa varmasti voidaan tehdä yhteistyötä myös jatkossa! @jussisaramo #haasto #vaalit2015 @jussisaramo

5.2.7. Moniarvoisuus

Julkisessa tilassa käytävän keskustelun moniarvoisuus on seuraava käsiteltävä deliberatiivisen demokratiahanteen ominaispiirre, jonka Kiesin luokittelussa kuvaa osallistujien suhtautumista ja asenteita. Sen ilmenemismuotoja ovat viestien sisällöstä

havaittavat erilaiset poliittiset tai ideologiset taustat, aiheiden laaja kirjo sekä osallistujien sosiodemografisten profiilien heterogeenisyys. Moniarvoisuuden vastakohtana voidaan pitää ns. kuplia, joissa toistensa kanssa yhtäläisistä sosiaalisista taustoista ja arvomaailmoista tulevat, samoista asioista ja aihepiireistä kiinnostuneet ihmiset luovat keskusteluympäristön, jossa kantoja ei kyseenalaisteta ja joissa syntyy mahdollisesti harhaanjohtava käsitys kuplaa laajemmasta yksimielisyydestä.

Aineistoon valikoituneissa keskusteluissa oli osallisina lukuisiin eri puolueisiin sidoksissa olevia henkilöitä, suuri osa heistä eduskuntavaaliehdokkaita. Kymmenestä eniten twiitanneesta henkilöstä, jotka kirjoittivat yhteensä kolmanneksen kaikista aineiston twiiteistä, kuudella on näkyvä sidos puolueeseen. Näiden kymmenen joukossa on kaksi keskustataustaista sekä yksi kokoomuksesta, yksi vasemmistoliitosta, yksi vihreistä ja yksi SDP:stä. Puolueaktiivien runsas edustus tämän listan kärjessä selittyy varmasti ennen kaikkea eduskuntavaalien kynnyksellä tapahtuneella aineistonkeruulla sekä aineiston keräämisessä käytetyillä sisällöllisillä kriteereillä.

Puolueisiin ja hallituskoalitioihin viitataan aineiston keskusteluissa sekä menneisyyden että nykyhetken tai suunniteltuja tulevaisuuden toimia kuvaamalla. Tyypillinen tilanne on, että kannatettavan puolueen ja vastustajien teot ja ohjelmat asetetaan toisiinsa nähden vastakkaisiksi ja twiiteissä viitataan vastuuseen joko menneisyyden virheistä tai oikeista ratkaisuista nykyhetkessä ja tulevaisuudessa. Kokoomuksen ehdokas Juhana Vartiainen (@filsdeproust) twiittasi 3.4.2015, ettei hän usko Juha Sipilän muodostaman keskustan ja sosiaalidemokraattien ympärille rakennettavaa hallitusta, syyksi hän mainitsi sen, ettei usko Sipilän olevan masokistinen. Tällä Vartiainen tarkoittanee sitä, että puolueiden välinen yhteistyö ei olisi toimivaa.

Juhana Vartiainen (@fildesproust)

Spekuloidaan laajasti punamultahallituksella. En tunne miestä, mutta minun on hieman vaikea uskoa että Sipilä olisi niin masokistinen.

Sen sijaan keskustan ja kokoomuksen muodostaman porvarihallituksen Vartiainen uskoi kykenevän reformeihin, jotka saattavat Suomen talouden takaisin kasvu-uralle. SDP:n ehdokas Eero Heinäluoma (@EeroHeinaluoma) huomautti muutamaa twiittiä

myöhemmin, että aiemman porvarihallituksen vastuulla on kilpailukyvyn tuhonnut palkkakilpailu. Puolueiden välisteen nokitteluun liittyvä argumentointi nojaa siis sekä menneisyyden tapahtumiin että tulevaisuutta koskeviin odotuksiin.

Eero Heinäluoma (@EeroHeinaluoma)

.@filsdeproust Edellinen porvarihallitus käynnisti 2007 palkkakilpailun, joka tuhosi kilpailukyvyn. Näytöt työmarkkinayhteistyössä pienet.

5.2.8. Huumori ja muut retoriset keinot

Kiesin deliberaatiokehikon ulkopuolelta nousevana huomiona aineistosta nousee esiin huumorin ja muiden retoristen keinojen käyttäminen. Osa demokratiateorioista noteeraa huumorin deliberaation retorisena piirteenä, jos se ei ole pahansuopaa tai manipulatiivista (Parkkulainen 2014, 21, 51). Huhtikuun ensimmäisenä päivänä, eli aprillipäivänä, MTV:n taloustoimittaja Jussi Kärki julkaisi twiitin, jossa hän ironian tai sarkasmin keinoin kuvasi poliittista keskustelua työpaikkojen luomisesta.

Jussi Kärki (@JussiKarki)

Suomeen syntyy ensi vaalikaudella 250 000 työpaikkaa poliitikkojen ripeillä toimilla cleantechiin ja bioalalle.. Sorry, oli pakko. #aprillia

Kärjen käyttämän tyylikeinon voi lukea huumorin alalajiksi. Kärjen twiitti herätti melko paljon vastakaikua, jossa monet osallistujat jatkoivat aprillipäivän hengessä pilailua poliitikkojen retoriikalla, kuten alla toimittaja Johanna Vesikallio ja toimittajan työstä konsultiksi siirtynyt Kyösti Hagert.

Johanna Vesikallio (@jvesikallio)

@JussiKarki Päivä on vasta alussa, eiköhän joku puolue ehdi vielä nokittaa tuon arvion! #aprillia

Kyösti Hagert (@KyostiHagert)

@JussiKarki Suomessa on nyt 2 400 000 työllistä,ei huono suhteellinen saavutus! Ei varmasti muualla maailmassa osata näin! @jvesikallio

Kärjen aloittamasta keskustelusta on havaittavissa myös muutamia huumorin sivuuttavia kommentteja. ETLA:n tutkimusjohtaja Mika Malirannan (@Maliranta) niinikään 1.4.2015 samassa ketjussa julkaisema kuvallinen twiitti työtuntien määrästä sai kiitosta Jussi Kärjeltä ja Kyösti Hagertilta samana päivänä. Vasta varsinaisen tarkastelujakson jälkeen 6.6.2015 ketju aktivoitui hetkeksi. Kokoomuksen kansanedustajaksi valittu taloustieteilijä Juhana Vartiainen (@filsdeproust) kysyi tarkennusta Malirannan käyttämään terminologiaan, johon Maliranta vastasi yksisanaisesti parissa minuutissa. Sen sijaan käyttäjä kimmop (@finnkp) jäi vaille vastausta 6.6.2015 esittämäänsä kysymykseen Malirannan grafiikasta tehtäviin johtopäätöksiin.

Toinen esimerkki sarkastisesta huomautuksesta osoittaa sen, että osallistujilla on erilaisia tulkintoja ja käsityksiä sarkastisen lausuman merkityksestä ja myös sellaisen soveltuvuudesta Twitter-keskusteluun. Lukiolaisten liitossa toimiva Niko Ylä-Poikelus (@nikosakari) ilmaisi SDP:n vientiin nojaavan talousohjelman vaikuttavan lukion taloustieteen oppikirjaa noudattelevalta, mutta valitti siitä puuttuvan konkreettisia keinoja. Keskustelu ajoittui TV1:n puheenjohtajatentin (<http://areena.yle.fi/1-2530530>) ajankohtaan 16.4.2015 ja on esimerkki nk. livetwiittauksesta, jossa Twitter-käyttäjät kommentoivat esimerkiksi paraikaa meneillään olevaa tv-ohjelmaa tai tapahtumaa.

Niko Ylä-Poikelus (@nikosakari)

.@LeilaTuutikki Ok, eli demarit lukeneet lukion taloustiedon oppikirjan.

Vienti on oiva keino talouskasvuun, mutta miten? #vaalit2015

SDP:n puolueorganisaatiossa työskentelevä Leila Vasama (@LeilaTuutikki) tarttui Ylä-Poikeluksen huomautukseen määritellen sen ”ilkeilyksi” ja ”dissaamiseksi”. Muutama muu käyttäjä osallistui keskusteluun todeten Ylä-Poikeluksen kysymyksen olevan relevantti ja että poliitikkojen ”tyhjiä lauseita” pitää voida pyytää avaamaan. Tämä vaatimus ilmentää näkemystä Twitteristä julkisena tilana, jossa kriittinen ja rationaalinen keskustelu toimivat julkisen mielipiteenmuodostuksen rakennuspalikoina.

Toisaalta sarkastinen viittaus lukion oppimäärään voidaan tulkita vastakkaisena rakentavan keskustelun ihanteelle, joka kuuluu julkisen tilan diskursiiviseen traditioon ja deliberatiiviseen demokratiateoriaan (Ferree 2002, 302). Keskitetyn moderaation sijaan Twitterissä käytävää vuorovaikutusta sääntelee pääosin käyttäjien itsensä konstruoima säännöstö, joka on alenevassa polvessa sukua laajemmalle netiketti-käsitteelle. Ylä-Poikeluksen aloittama keskustelu ei pääty konsensukseen ja esitetyt kysymykset jäävät suurelta osin avoimiksi. Yleiskuvaksi keskustelusta jää se, etteivät osallistujat jaa yhteistä käsitystä Twitterin ”käyttäytymissäännöistä” tai laajemmin sen luonteesta ja merkityksestä demokraattisessa prosessissa. Alla on yhden keskustelusäikeen lopettavat kolme twiittiä, jotka kuvastavat tätä ristiriitaa. Alvar Euron (@alvareuro) käyttämä hashtag #tuhnu2015 viitanee tunkkaiseen poliittiseen ilmapiiriin ja keskustelun kieltämiseen tai tukahduttamiseen. Vaikka Vasama lopulta vastaa esitettyyn kysymykseen, hän puuttuu edelleen ”dissaamiseen” ja Alvar Euron tarkentavan kysymyksen sisältämä twiitti jää vaille vastausta.

Alvar Euro (@alvareuro)

@MJoensuu @LeilaTuutikki @nikosakari ahaa, eli demareilta ei saa kysyä totuuksia. Asia selvä. #ok #tuhnu2015

Leila Vasama (@LeilaTuutikki)

@alvareuro @MJoensuu @nikosakari lopeta dissaaminen. Nyt vienti pääasiassa Eurooppaan, alueen laajentaminen. Tuotteena esim #CLEANTECH

Alvar Euro (@alvareuro)

@LeilaTuutikki @MJoensuu @nikosakari okei, alue ja yksi ala selvillä, entä keinot?

Maailmanpolitiikan professori Teivo Teivainen twiittasi 14.4.2015 linkin Talouselämän artikkeliin, jossa hän ja moni muu spekuloiivat tulevaa vaalitulosta ja hallituksen kokoonpanoa. Keskustelu on aineistossa tunnuksella T16. Twiittiin vastannut

freelancetoimittaja Outi Popp nosti tuohtumusta tai turhautumista ilmaisevan revi siitä -saatteen kera keskusteluun keskustan puheenjohtaja Juha Sipilän näkemyksen valtionvelasta, tarkemmin tavoitteesta lopettaa velaksieläminen. Tästä asiasta ei Teivaisen twiitissä eikä Talouselämän artikkelissa ollut mainintaa. Teivainen ei enää osallistunut keskusteluketjuun, mutta IT-asiantuntija Jyrki Wahlstedt (@jyrkiw), rahareformiliikkeen aktiivi Valteri Aaltonen (@ValteriAaltone) sekä Twitter-käyttäjä Jarmo Lehto (@Jarmo_U_Lehto) kirjoittivat ketjuun twiittejä. Popp jatkoi keskustelua Aaltosen kanssa siitä, mitä seurauksia Sipilän talouspolitiikalla Suomelle olisi. Niin Aaltonen, Popp, Wahlstedt kuin Lehtokin toivat esille Sipilän talouspolitiikkaa vastustavan kantansa, kukaan ei puolustanut sitä. Popp myös osoitti twiittinsä Juha Sipilän tunnukselle @juhasipila, mutta Sipilä ei osallistunut keskusteluun. Sipilää vastustavat argumentit olivat ymmärtämättömyys velan merkityksestä maailmantaloudessa, alla Aaltosen twiitissään mainitsevat seuraukset Suomelle sekä Lehdon luonnehdinta poliitikoista ylipäänsä.

Valteri Aaltonen (@ValteriAaltone)

@OutiPopp @juhasipila @TeivoTeivainen työttömyyden ja tuloerojen kasvua, hyvinvointivaltion romuttamista ja syvenevää lamaa.

Jarmo Lehto (@Jarmo_U_Lehto)

@OutiPopp @ValteriAaltone @juhasipila @TeivoTeivainen He luulevat tietävänsä, uskovat johtavansa ja ovat varmoja oikeista mielipiteistään.

Yllä käsitelty keskustelu oli siis melko puhdaspiirteinen esimerkki samanmielisten välisestä vuorovaikutuksesta Twitterissä. Osallistujien kantoja ei kyseenalaistettu eikä haastettu, vaikka käsiteltävä aihe, suhtautuminen valtionvelkaan, on selvästi mielipiteitä jakava. Vastapuolen, eli Sipilän, argumentteja tuo esille vain Popp, joka viimeisessä twiitissään linkittää Sipilän haastattelun Talouselämästä luonnehdittuaan ensin hänen haluavan aiheuttaa laman, olevan rahajärjestelmästä ymmärtämätön tai valehtelija.

Outsa Popp (@OutiPopp)

Tässä tätä #Sipilä|n #talous-viisautta @talouselama:

[http://www.talouselama.fi/vaalit/sipilan+valinta+kokoomus+vai+sdp+rehn+vai+vayrynen+ydin+vai+biovoima/a2300311 ...](http://www.talouselama.fi/vaalit/sipilan+valinta+kokoomus+vai+sdp+rehn+vai+vayrynen+ydin+vai+biovoima/a2300311)

@ValtteriAaltone

#vaalit2015

Tämän keskusteluketjun twiiteistä on nähtävissä Kiesin deliberaatiomittarin läpi tarkasteltaessa piirteitä epäkunnioittavasta tai halventavasta retoriikasta, joka tarkoittaisi sitä, ettei keskustelua voida pitää empaattisena ja sitä kautta deliberatiivisena. Samansuuntaiseen arvioon voidaan päätyä, jos etsitään keskustelusta moniarvoisuutta, koska keskustelijat eivät tuo esille keskinäisiä eroja arvoissaan.

Markkina-analyytikko Pasi Sorjonen (@PasiSSorjonen) esitti twiitissään 10.4.2015 Tilastokeskuksen julkaiseman tehdasteollisuuden tuotannon volyyymi-indeksin kuvaajan, josta hän havainnoi, että tuotannon määrä on alimmillaan 13 vuoteen. Tätä seurasi keskustelua siitä (T15), mitkä tekijät tuotannon supistumiseen ovat vaikuttaneet. Mainintoja saivat mm. Nokia, korkea verotus, työvoimakustannusten joustamattomuus, tuotannon siirtyminen halvempien tuotantokustannusten maihin ja suuryritysten ahneus voitontavoittelussa. Keskustelussa siis esiintyi lukuisia argumentteja, joista on tunnistettavissa viitteitä kirjoittajan poliittisesta arvopohjasta sekä diskurssista, jolla rakennetaan ristiriita työvoiman ja pääoman välille. Sorjonen itse ei jatkanut keskustelua muuten kuin vastaamalla yhteen hänelle osoitettuun kysymykseen. Merkillepantavaa keskustelussa on se, että siinä esiintyy useampia vihjeitä siitä, että twiittien 140 kirjoitusmerkin raja tulee vastaan ja että osallistujat käyttävät Twitterin ulkopuolista aineistoa argumentoinnissaan. Sorjosen lisäksi myös käyttäjä LA_Tuononen (@LA_Tuononen) käytti twiiteissään tilastokuvaajia, joilla hän toi esille yritysten miljardi-investoinnit ulkomaille sekä yrittäjätulon ja osinkojen määrän kehityksen vuosien varrella. Lisäksi kahdessa twiitissä kirjoittajan sana ja lause on jäänyt kesken ilmeisesti tilanpuutteen takia. Twiitin tekstiä on myös mahdollista jatkaa uudella twiitillä, mutta se koetaan ehkä vaivalloiseksi tai kenties Twitterin ”hengen” vastaiseksi. Twitterissä on kuitenkin olemassa käytäntöjä, joissa kirjoittaja suunnitelmallisesti jakaa pitemmän asiansa useampaan peräkkäiseen twiittiin ja

merkitsee ne numeroimalla esim. 1/2 ja 2/2. Toinen tapa on lopettaa twiitti kolmeen pisteeseen tai yhteen tai useampaan >-merkkiin ja aloittaa seuraava twiitti samoin. Nopeatempoisessa keskustelussa tämä voi olla vaivalloisempaa kuin luottaa siihen, että keskustelijat ymmärtävät keskeneräisenkin sanan tai lauseen.

Jarmo Lehto (@Jarmo_U_Lehto)

@vapaakn @LA_Tuononen @PasiSSorjonen Monikansalliset nyt jo siirtymässä pois Kiinasta Vietnamiin ja pian sieltä muualle.halvimman työvoiman

Kiinnostavaa on myös huomata se, että yhdessä twiitissä reflektoidaan Twitterissä käytävän keskustelun potentiaalia edesauttaa konsensuksen tai muun yhteisesti tunnustettavan ratkaisun syntymistä, joka on yksi tämän tutkimuksen keskeisistä kysymyksistä ja demokratiateorioiden ydinaluetta.

LA_Tuononen (@LA_Tuononen)

@vapaakn Puhuit joustoista ja esitin muitakin mahdollisia joustovaroja. Mutta ei tämäkään tässä ratkea. @Jarmo_U_Lehto @PasiSSorjonen

Sorjosen aloittamassa keskustelussa siis tuli esille kolme seikkaa, joissa Twitterin potentiaali demokratian palvelijana ilmenee rajallisena: 1) Keskustelussa käytetään Twitterin ulkopuolista aineistoa, kuten esimerkiksi toisaalla verkossa julkaistuja kuvia, artikkeleita tai videoita. Toisaalta on huomattava, että Twitter tukee useiden ulkoisten aineistomuotojen linkittämistä twiitteihin näyttämällä linkitetyn dokumentin tai ns. thumbnailin, eli pienoiskokoisen hyperlinkitetyn kuva siitä käyttäjälle näkyvässä syötteessään (tämä ominaisuus riippuu käytettävästä päätelaitteesta ja sovelluksesta). 2) Twitterin yksittäiselle twiitille asettama 140 merkin raja rajoittaa käyttäjien ilmaisua. Vaikka teknisesti ajatellen lyhyen viestin kirjoittaminen olisi nopeampaa kuin pitkän, niin ajatuksen tiivistämiseen ja muotoiluun on käytettävä aikaa ja taitoa, joka saattaa rajoittaa tai vähentää halukkuutta osallistua etenkin nopeatempoiseen keskusteluun. 3) Ainakaan osa Twitterin käyttäjistä ei odota twiittien muodossa tapahtuvan keskustelun johtavan konsensukseen tai muuhun yhteisesti tunnustettavaan ratkaisuun.

Alexander Stubbin erityisavustaja Lauri Tieralan twiitistä 17.4.2015 versoneessa keskustelussa toistuu edellä kuvattuja piirteitä: Käyttäjä adam seven (@a7_FIN_SWE) käyttää useita peräkkäisiä twiittejä kuvatessaan pohjoismaista turvallisuuspolitiikkaa ja päättää keskustelun osaltaan twiittiin, jossa toteaa Twitterin merkkimäärän olevan riittämätön tähän keskusteluun:

adam seven (@a7_FIN_SWE)

.@STRATMIL Muutaman vuoden seuranneena, tarvii 14 liuskaa, ei 140 merkkiä tp-ehtotuksiin @juissi_atl @Ltierala

Yrittäjä Janne Nyysönen (@Nysses) jakoi 14.4.2015 twiitissään linkin kokoomuslaisen Verkkouutiset-lehden uutiseen, joka käsitteli ammatiliittojen verovapaiden autojen käyttöä SDP:n vaalikampanjassa. Keskusteluun (T10) osallistuivat aluksi Nyysösen lisäksi niinikään yrittäjä Peltsi Peltola (@PeltolaPeltsi) ja Twitter-käyttäjä Mikko Virtala (@MVirtala). Twiiteissään käyttäjät luonnehtivat ay-liikettä toisten rahoilla eläväksi, paheksuivat vaalirahoituskäytäntöjä ja kannattivat puhtaampaa markkinataloutta. Twiiteissä esiintyi myös hyvän maun rajoilla tai sen tuolla puolen olevaa kieltä, kuten yhdessä twiitissä käytetyt ay-liikkeen väkeä kuvaavat hashtagit #loiset #täit #puutiaiset #punikit ja #desantit. Kukaan osallistujista ei paheksunut kielenkäyttöä, mutta neljäntenä mukaan tullut Onni Komulainen oikaisi aiemman keskustelun olettamuksia. Keskustelussa oli tuotu esiin VR:n julkaisema ohje autojuna-asiakkaille, jossa pyydettiin varmistamaan alkolukon olevan pois päältä jätettäessä autoa lastattavaksi. Humoristisesti tarkastellen tämä voisi mahdollistaa lastaajien työskentelyn alkoholin vaikutuksen alaisena. Komulainen kuitenkin twiitissään huomautti, että taustalla lienevät hygieniset syyt:

Onni Komulainen (@EnOleMukavaMies)

@MVirtala @pekka_siltala @PeltolaPeltsi @Nysses Tuskin kovin hygienistä puuhaa puhaltaa useisiin alkolukkoihin työssään. #fyi #VR

Komulaisen twiitti oli yksittäinen huomautus, mutta se eroaa koko muuta keskustelua leimanneesta hengestä, jossa keskustelijat olivat yksipuolisesti määritelleet

rintamalinjan, joka tässä tapauksessa kulki akselilla jonka toisessa päässä on heidän kannattamansa vapaa markkinatalous ja toisessa ”demarit” ja ay-liike. Tätä rajanvetoa tukemaan he toivat esille esimerkkejä, kuten mainittu ammattiyhdistyksen matkailuauton käyttö puolueen vaalikampanjassa ja Helsingin seudulla toiminut julkisrahoitteinen liikennepalvelu KutsuPlus. Esimerkkejä käyttämällä on mahdollista lisätä yleisön ymmärrystä puheena olevasta aiheesta ja siten lisätä edellytyksiä mielipiteenmuodostamiselle ja demokratian toteutumiselle. Jotta voitaisiin puhua deliberaatiosta, tulisi keskustelun olla moniarvoista ja empaattista. Tässä tapauksessa merkit eivät viittaa siihen, vaan pikemmin keskustelu oli yksiarvoista ja osin pahansuopaa, vaikkakin osin myös huumoriksi tulkittavaa.

5.2.9. Ulkoiset vaikutukset

Keskustelun ulkoiset vaikutukset edellyttävät sitä, että osallistujina on vaikutusvaltaisia henkilöitä ja että keskustelu on vastavuoroista. Aineistossa on esimerkkejä siitä, kuinka keskustelu Twitterissäkin voi olla vastavuoroista, erityisesti koko populaatiota pienemmän osapopulaation kesken. Tällainen tapaus on mm. aineiston keskustelu T06, jossa SAK:n puheenjohtaja Lauri Lyly (@LauriLyly) twiittailee mm. Kimmo Matikaisen (@KimmoMatikainen) ja Oula Vuotilan (@OVuotila) kanssa palkansaajien ja muiden tuotannontekijöiden joustoista sekä verotuksesta. Muut keskustelijat kritisoiivat Lylyn kantoja, eikä yhteisymmärrystä varsinaisesti synny. Lyly päättää keskustelun omalta osaltaan seuraavasti:

Lauri Lyly (@LauriLyly)

@KimmoMatikainen @MarjaRajakangas @OVuotila Ei taida ratketa näillä näkymin twitterikeskustelulla. Jatketaan huomenna työpöydän ääressä

Kaikki Lylyn twiitissään mainitsevat osallistujat toivottavat vielä hyvää yötä, kuten alla:

Oula Vuotila (@OVuotila)

@KimmoMatikainen @LauriLyly @MarjaRajakangas Hyvää yötä.

Huomenna taas täysinolla lapiioimaan ja keräämään veroja
#hyvinvointivaltio:lle.

Lylyn ja Vuotilan diskursseissa sekä työt että ratkaisut tehdään Twitterin ulkopuolella ja erityisesti Lylyn retoriikka asettaa Twitterissä käytävän keskustelun lähinnä ajanvietteeksi vapaa-ajalla.

Edellä kuvasin aineistossa ilmeneviä deliberatiiviselle demokratiateorialle ominaisia piirteitä pääasiassa Raphael Kiesin mittariston avulla. Seuraavaksi täydennän kuvaa digitaalisen demokratian deliberatiiviselle positiolle tarjoamalla toimintamahdollisuuksilla.

Deliberatiiviselle positiolle ominaisista toimintamahdollisuuksista aineistossa esiintyvät erityisesti väittelemine, eri mieltä oleminen, tiedottaminen, kohtaaminen, julkistaminen, sopiminen ja reflektointi. Sen sijaan aineistosta ei löydy laajaa näyttöä mahdollisuuksista deliberaatioon tai mielipiteen muodostamiseen. Ilman näiden mahdollisuuksien hyödyntämistä deliberatiivinen positio jää merkittävältä osin vajaaksi. Lähimmäksi pääsee jo aiemmin mainittu keskustelu Jarno Lappalaisen ja Jussi Saramon välillä (T05). Siinä osallistujat avaavat omia kantojaan, kysyvät toisen osapuolen kommentteja ja käyvät vuoropuhelua tavalla, jonka voisi nähdä johtavan mielipiteen muodostumiseen. Asetelma on kuitenkin jo keskustelijoiden käyttämän hashtagin #haasto mukaisesti sen kaltainen, että tarkoitus on kilvoitella siitä, kummalla on kestävämpi kanta tai kumman edustama vaaliohjelma antaa paremmat vastaukset. Kumpikaan keskustelijoista ei ilmaise tai tunnusta vaihtaneensa tai muokanneensa kantaansa, mutta joistakin asioista osallistujat myöntävät olevansa samaa mieltä.

Koko aineistoa ajatellen deliberatiivisen demokratiateorian piirteitä, kuten vastavuoroisuutta, empatiaa ja kantojen perusteluja esiintyy siellä täällä, mutta yleisvaikutelmaksi jää, etteivät ne kannattele näkyvää deliberaatiota populaation keskuudessa.

5.3. Aggregatiivisen demokratian mittarit

Aggregatiivisen demokratiateorian ja siihen kytkeytyvän liberaalin position lähtökohta

on, että kansalaisella, tai laajemmin subjektilla, on olemassa kanta, jonka esille tuominen on demokratian kulmakivi. Näin toimien kansalaisten kannat voidaan aggregoida, eli toimintavaihtoehtojen kannatus voidaan mitata, laskea yhteen ja eniten kannatusta saanut valita toimeenpantavaksi yhteiseksi päätökseksi.

Aineistossa esiintyy laajasti kantojen ilmaisua. Niitä esittävät niin poliitikot kuin tavalliset kansalaisetkin. Keskustelussa T07 Hellapoliisi (@Hellapoliisi) etsii itselleen sopivaa ehdokasta, joka ajaisi yrittäjien asiaa. Monet osallistujat käyttävät hyväkseen mahdollisuutta tiedottaa tai vedota mielestään sopivan ehdokkaan puolesta, jopa perustelematta. Alla Nani Annette (@naniannette) ja Jaana Laitinen (@jaanalait) ovat kutsuneet myös mainitsemansa ehdokkaan @-alkuisella tunnuksella mukaan keskusteluun, mutta Joel Harkimo (@joelharkimo) ja Antero Vartia (@anterovartia) jättivät osallistumatta.

Ronja Väistö (@ronttuz)

@Hellapoliisi Esim. Jarmo Keto 162 !

Nani Annette (@naniannette)

@Hellapoliisi Mites @anterovartia ?

Jaana Laitinen (@jaanalait)

@Hellapoliisi @joelharkimo

Sen sijaan Elina Lappalaisen (@LappalainenE) mainitsema ehdokas Niina Hietalahti (@NiinaAetA) otti osaa keskusteluun kertomalla kannoistaan liittyen yrittäjien sosiaaliturvaan. Hietalahti toteutti liberaalin position mukaisesti digitaalisen demokratian toimintamahdollisuuksiaan: kilpailemista kansalaisten äänistä, itsensä ilmaisemista sekä tiedottamista. Hän antaa myös muille osallistujille mahdollisuuden tehdä valinta äänestyspäätöstä ajatellen.

Keskustelun seuraaminen ja siihen osallistuminen vaatii aikaa, jonka käyttäminen

toisaalla voi olla vaalikamppailun tuoksinassa poliitikolle rationaalinen valinta. Subjektin rationaalinen toiminta julkisessa tilassa on aggregatiivisen demokratian ominaispiirre. Jos oma kanta on liberaalin ajattelutavan mukaisesti muotoutunut jo julkisen tilan ulkopuolella, osallistuja toteuttaa aggregatiivisen demokratian piirteitä ilmaisemalla kantansa julkisessa tilassa. Aineistosta tähän viittaava esimerkki on mm. keskustelun T09 aloittamassa Jukka Relanderin twiitissä esittämä kanta hallituskoalitiosta (ks. s. 38). Relanderin kanta jää tässä tapauksessa tosin hieman avoimeksi, koska twiitti on poleeminen.

Käsiteltäessä deliberatiivisen teorian mittariston mukaista kantojen perustelemista voitiin todeta, että mm. keskustelussa talousviisaiden roolista vaalikeskustelussa (T19) tuotiin esille sekä talousasiantuntijoiden esiintymistä puolustavia että vastustavia kantoja, osin vastakkaiset kannat jopa jakoivat samat argumentit. Vastaavasti Sipilän talouspoliittisia näkemyksiä koskevassa keskustelussa (T16) osallistujat toivat julki vain Sipilän näkemyksiä vastustavia kantoja. Koska kannat eivät keskustelun kuluessa näkyvästi muuttuneet, voidaan keskusteluja kuvata vaiheena aggregatiivisen demokratiaihanteen toteutumisessa. Esille tuotiin valikoima kantoja, joiden kannatus voitaisiin teoriassa mitata ja näin asettaa vaihtoehdot preferenssijärjestykseen toimeenpanoa varten. Tämä asetelma on tosin ongelmallinen monin tavoin. TV-kanavan päätös antaa talousasiantuntijoille iso rooli vaalikeskustelussa ei ole suoranaisesti demokraattista päätöksentekoa, eikä kansalaisilla ole mandaattia päättää asiasta. Toki kanava, joka seuraa yleisön reaktioita tuotannossaan tekemiinsä valintoihin, voi huomioida käydyn keskustelun seuraavan tuotannon toteutuksessa. Toisaalta keskustelu, jossa osallistujat ilmaisevat vain yhdensuuntaisia kantoja suhteessa demokraattisen päätöksenteon kohteeseen, kuten talouspolitiikkaan, ei vielä täytä demokratian tunnusmerkkejä. Kolmanneksi, Twitterissä tai muussakaan sosiaalisessa mediassa ei ole toimeenpanonappia, jolla aggregaation tuloksena valikoitunut preferenssi siirrettäisiin käytännön toimenpiteiksi. Ylläoleva huomioiden aggregatiivisen demokratiaihanteen keskeisiä piirteitä esiintyy Twitterissä ja käsillä olevassa aineistossa. Aggregatiivinen demokratiaprosessi jää kuitenkin kesken, vaikka eteneekin pitemmälle kuin deliberatiivisen teorian edellyttämä konsensuksen tavoittelu.

Kuten tämän tutkielman teoriakatsauksessa todettiin, julkisen tilan olemuksesta

aggregatiivisen tai tässä yhteydessä synonyyminomaisesti liberaalin demokratian sisällä on kahdenlaisia näkemyksiä. Julkinen tila kuuluu edustuksellisen liberaalin tradition mukaan kansan edustajille ja asiantuntijoille, ei kaikelle kansalle. Toisaalta osallistuvan liberaalin tradition julkinen tila on kaikille avoin. Aineisto ei tarjoa suoraviivaista vastausta kummankaan näkemyksen puolesta, vaikka molempia traditioita tukevia katkelmia aineistosta kyllä voi havaita. Valtaosa aineistoon valikoituneiden keskusteluiden osallistujista ei ole poliittisesti sitoutunutta, eivätkä he kannan erityistä asiantuntijastatusta. Toisaalta poliittisesti aktiiviset osallistujat, ml. ehdokkaat, kansanedustajat ja puolueiden puheenjohtajat, käyvät ainakin osin vuoropuhelua myös ns. tavallisen Twitter-kansan kanssa. Puhtaasti poliittisen eliitin välisiä vuoropuheluja ei ole, vaikka mm. Jussi Saramon (@jussisaramo) ja Jarno Lappalaisen (@J_Lappalainen) keskustelu (T05) onkin melko puhtaasti kahdenvälinen. Tässä on huomioitava, että aineistosta on rajattu pois sellaiset keskustelut, joissa on alle neljä osallistujaa. Toisaalta tapaukset, joissa kansalaisten poliitikoille tai asiantuntijoille esittämät kysymykset jäävät vaille huomiota kielivät edustuksellisen tradition ilmentymisestä.

Twitterin ominaisuuksiin on syksyllä 2015, puoli vuotta tämän tutkielman aineistonkeruun jälkeen, lisätty äänestystoiminto. Sen avulla käyttäjä voi julkaista kyselyn, jossa on kahdesta neljään vastausvaihtoehtoa. Toiset käyttäjät voivat klikata valitsemaansa vaihtoehtoa vastausajan kuluessa ja sovellus laskee yhteen vaihtoehtojen saaman kannatuksen. Vastausajan päätyttyä twiitissä näkyy kyselyn lopputulos. Tämä on melko puhdaspiirteinen ilmentymä Twitterin aggregatiiviselle demokratiaihanteelle ja liberaalille positiolle suomasta toimintamahdollisuudesta.

Aggregatiivisen, liberaalin demokratiateorian piirteet näyttäytyvät aineistossa selväpiirteisemmin kuin edellä tarkastellun deliberatiivisen teorian ominaisuudet. Aggregatiivinen teoria ikään kuin päästää julkiseen keskusteluun osallistujat helpommalla, koska se antaa luvan ”pelkkään” kantojen ilmaisemiseen.

5.4. Agonistisen demokratian mittarit

Agonistinen demokratiateoria ei käännä selkäänsä räväkällekään keskustelulle rintamalinjojen välillä. Myös vastayleisö-position ja agonistisen demokratiateorian

piirteitä on tunnistettavissa aineistosta. Yhtenä esimerkkinä on ketju T16, jossa osallistujat kritisoivat keskustan ja Juha Sipilän kantaa valtion velanoton lopettamisesta. Valtteri Aaltonen (@ValtteriAaltone) kampanjoi rahareformi-hankkeen puolesta kyseenalaistaen nykyjärjestelmän lainalaisuudet. Outsa Popp (@OutiPopp) tiedustelee Aaltosen näkemystä Sipilän talouspolitiikasta ja lukemansa perusteella Popp luonnehtii Sipilää seuraavasti:

Outsa Popp (@OutiPopp)

@ValtteriAaltone Eli #keskusta @juhasipila A haluaa aiheuttaa laman B ei ymmärrä rahajärjestelmäämme C päästi vaalivaleen? @TeivoTeivainen

Popp asettuu twiiteillään vastayleisö-positioon, josta hän konsensushakuisuuden tai kylmän argumentaation sijaan kiistää valtakurssin jopa melko kovin sanoin. Vastayleisö-positio on muita digitaalisen demokratian positioita tunnevaltaisempi ja sen piirteinä ovat myös ryhmänmuodostaminen ja rakenteellisen epäoikeudenmukaisuuden paljastaminen. Tässä ketjussa Popp ja muut osallistujat luovat kuvan poliittisesta todellisuudesta, jossa valtaapitävät ovat ymmärtämättömiä, kuten Jarmo Lehto (@Jarmo_U_Lehto) alla kirjoittaa:

Jarmo Lehto (@Jarmo_U_Lehto)

@OutiPopp @ValtteriAaltone @juhasipila @TeivoTeivainen He luulevat tietävänsä, uskovat johtavansa ja ovat varmoja oikeista mielipiteistään.

Tässä keskustelussa rintamalinja määritellään yksipuolisesti, koska vastapuoli ei ole keskustelussa mukana, joten keskustelun määrittämiseksi agonistista teoriaa kuvaavaksi ei ole riittävä näyttöä. Koska vastakkaisella näkemyksellä ei ole edustusta, vaikka sellainen selvästi on yhteiskunnassa olemassa, ei tämä keskustelu varsinaisesti täytä minkään käsiteltävän demokratiateorian piirteitä. Vastayleisö-positio on paitsi agonistiselle demokratiateorialle läheinen käsite, myös soveltuva kuvaamaan osallistuvan liberaalin demokratian piirteiden mukaista positiota. Molemmat painottavat rakenteellisten epäoikeudenmukaisuuksien purkamista ja osallistumisen lisäämistä myös affektiivisen ilmaisun keinoin.

Iltalehden toimittaja Juha Keskinen (@KeskinenIL) twiittasi 1.4.2015 varallisuuserojen kasvusta kertovasta uutisesta (T24). Vastauksessaan Keskinen twiittiin Outsa Popp linkitti uudelleen saman uutisen ja toi esille varallisuuserot toisella mittarilla. Tämän jälkeen Popp twiittasi vielä kahdesti linkittämällä Kansan Uutisissa julkaistun mielipidekirjoituksen, jossa puollettiin varakkaisiin kohdistuvien verojen korottamista. Popp ei twiiteissään eksplisiittisesti ilmaissut verotusta koskevia kannanottoja omikseen, vaan kreditoi ne Arno Kotrolle. Keskinen twiitissä ei ollut hashtageja, Popp sen sijaan käytti omissaan hashtageja #vaalit2015, #varallisuus ja #varallisuuserot. Hashtageja käyttämällä twiitit saavat mahdollisesti enemmän näkyvyyttä, sitä voidaan pitää eräänlaisena kampanjointina. Osoituksena olkoon sekin, että ilman em. hashtageja keskustelu ei olisi päätynyt tämän tutkielman aineistoon, sillä Popp oli ainoa hashtageja twiitteihinsä lisännyt osallistuja tässä keskustelussa. Popp siis käytti hyväkseen Dahlbergin positiomallissa vastayleisö-positiolla kuuluvia toimintamahdollisuuksia: hän vastustaa varallisuuserojen kasvua, vaatii varakkailta vastuunkantoa heikompiosaisista, linkittää vallitsevaa asiantilaa kritisoivaan ja vaihtoehtoista toimintatapaa ajavaan kirjoitukseen.

Agonistisen demokratiaihanteen ytimessä ovat konfliktit. Tässä keskusteluketjussa konflikti ilmenee jo ensimmäisessä twiitissä linkitetystä uutisesta: varallisuuserojen kasvusta kerrotaan asettamalla vastakkain väestön varakkain kymmenys ja muut, Outi Popp täydentää asetelmaa asettamalla vastakkain väestön varakkaamman ja köyhemmän puoliskon. Keskustelussa Poppin jakamien tekstien sisältöä kritisoivat Salme Mujunen (@MujunenSalme) ja Jarmo Kuronen (@KuronenJarmo), mutta Popp ei palaa enää keskusteluun. Mujunen ja Kuronen tuovat esille, että ahkeruudesta johtuvat erot varakkuudessa ovat hyväksyttäviä ja Kuronen viittaa vielä sarkastisesti siihen, että on olemassa yhteiskuntajärjestelmä, joka estää toimeliaisuuden. Sekä Kuronen että Mujunen osoittivat Poppille omat kysymyksensä, mutta Popp jätti vastamatta kumpaankin. Lyhyeksi jäävä, vain yhteensä 12 twiitistä koostuva keskustelu, latautui siis oletettavasti kommunistisen ja markkinatalouteen perustuvan yhteiskuntajärjestelmän vastakkainasettelulla, mutta ei edennyt juuri alkuasetelmaa pitemmälle. Käyttäjä pkauisiskasi (@pkauisiskasi) esitti Poppin jakamaa kirjoitusta tukevan näkemyksen, jonka mukaan melko pieniksi jäävät ihmisten väliset erot

ahkeruudessa selittävät vain pienehkön osan toteutuneista varallisuuseroista. Kuronen toteaa ketjun viimeiseksi jääneessä twiitissään kuitenkin, että samaa työtä tekevien ihmisten välillä on valtavia tuottavuuseroja. Outi Poppin kolmesta twiitistä kaksi ensimmäistä keräsi muutaman uudelleentwiittauksen ja suosikkimerkinnän, sen jälkeen keskustelu ei enää houkuttanut käyttäjiä näihin interaktioihin. Keskustelu ei pääty sen paremmin konsensukseen kuin konfliktin kärjistymiseen, se vain loppuu.

6. Johtopäätökset

Edellisessä kappaleessa viimeisimpänä kuvattu ilmiö, keskustelun tyrehtyminen, kuvaa useimpia aineiston keskusteluita: ne eivät noudata sellaista draaman kaarta, jossa alkusysäyksen jälkeen protagonistin ja antagonistin jännite kasvaisi, ristiriidat tihentyisivät ja yleisöä odottaisi loppuratkaisu ja hallittu päätös. Tällaista käsikirjoituksenomaista rakennetta on harvassa muussakaan vapaamuotoisessa keskustelutilanteessa. Tarkasteltaessa Twitter-keskustelujen yhteyksiä demokratiaihanteisiin tulee arvioitavaksi se, kuinka demokraattinen prosessi toteutuu vuorovaikutuksessa. Prosessi jää vääjäämättä vajavaiseksi jo siitäkin edellä mainitusta syystä, että keskusteluilla ei ole rakenteellista yhteyttä toimeenpanoon. Lisäksi perusteellisiin keskusteluihin antautuu varsin harva käyttäjä, eikä tällöin voida puhua laajasta kansalaiskeskustelusta. Keskusteluun osallistujilla ei vaikuta olevan vahvaa pyrkimystä tavoitella yhteisymmärrystä, taipumusta syyttelyyn ja virheiden osoittamiseen sen sijaan on havaittavissa. Kysymyksiä esitetään enemmän kuin vastauksia annetaan. Kansalaiset toimivat aloitteellisesti poliitikkojen suuntaan houkutellessa heitä osallistumaan keskusteluihin, mutta useimmiten tuloksetta. Halutessaan voisi tehdä tulkinnan, että poliitikkojen satunnaiselta ja vähäiseltä vaikuttava läsnäolo keskusteluissa olisi välinpitämättömyyttä kansalaiskeskustelua kohtaan. Armollisemmasta näkökulmasta katsoen poliitikonkin käytettävissä oleva aika on rajallinen, jolloin voi olla mielekäästä painottaa ajankäytössä muita tehtäviä. Twitterin välityksellä mahdollista tavoittaa suuri joukko ihmisiä, mutta yhtä suurelle joukolle voi aiheuttaa pettymyksen, jos ei vastaa heidän odotuksiinsa osallistumisen määrässä tai

laadussa.

Vuoden 2015 eduskuntavaalien alla Twitterissä oli nähtävissä laaja kirjo kansalaisten vaaliaiheisia viestejä. Sellaisenaan Twitter rikasti kansalaiskeskustelua, jota on totuttu käymään mediassa ja ihmisten kohdatessa perinteisemmillä areenoilla. Tuhannet ihmiset julkistivat kantojaan ja preferenssejään ehdokkasiin, poliittisiin päämääriin ja menettelytapoihin liittyen. Jälkikäteen tarkasteltuna ilmiö muistuttaa ryöpsähdystä, jossa yleisön tai osallistujien on vaikea tarttua viestien tulvaan tai ylipäänsä seurata potentiaalisesti viriävää keskustelua. Tämän tutkimuksen aineisto kerättiin rajaamalla vaaliaiheisten viestien sisältöä ja lopulta myös etsimällä näkyvää vuorovaikutusta osallistujien välillä, eikä se siten edusta koko kuvaa Twitteristä tai siellä ilmenevän viestinnän luonteesta. Saadakseen luettavaksi aineiston keskustelut tietokoneen selaimella tai älypuhelimien Twitter-sovelluksella olisi nähtävä varsin paljon vaivaa, jota harva Twitter-käyttäjä malttaa nähdä. Tämän vuoksi ei ole yllättävää, että suuri enemmistö #vaalit2015-twiiteistä jäi vaille näkyvää interaktiota.

Twitterin käyttö perustuu tyypillisesti seurattavien tilien julkaiseman sisällön selailuun tai hashtagien avulla avattavien sisältöjen lukemiseen. Julkisuudessa esiintyvä kriittinen ajattelu samanmielisten kuplista sosiaalisessa mediassa perustuu juuri siihen, että käyttäjät seuraavat valtaosin itselle läheisten henkilöiden ja poliittisten toimijoiden tilejä, eivätkä altistu erilaisista sosiaalisista taustoista kumpuaville ajatuksille. Näissä olosuhteissa kannat voivat jäädä kyseenalaistamatta ja siten vahvistua. Aineistossa ilmeni ajoittain kuplamaisia piirteitä, jotka ilmenivät mm. yksimielisenä vuoropuheluna, ideologisten rajalinjojen asettamisena yksipuolisesti ja kriittisen tarkastelun puuttumisena. Tämä ei kuitenkaan ole koko kuva. Kilpailevia kantoja eri aiheista esitettiin useassa keskusteluketjussa, jolloin ne mahdollisesti puhkaisivat myös kuplan, jos sellainen oli olemassa. Merkittävä yksittäinen havainto aineistosta on, ettei esitettyjen kantojen muuttumista tai kehittymistä näkynyt lainkaan, vaikka niistä esiintyikin vuoropuhelua ja argumentaatiota. Tässä mielessä ei ole kuitenkaan mielekästä tehdä johtopäätöstä, että Twitter toimisi tällaista deliberaatiota vastaan. Näin siksi, että Twitter osaltaan laajentaa sitä kansalaiskeskustelun kenttää, jossa on mahdollista viestiä omista näkemyksistään, kuulla vasta-argumentteja, jakaa toisten mielipiteitä ja oppia uutta. Oikeutettua sen sijaan on arvioida Twitterin yksinomaista

potentiaalia elvyttää demokratiaa, jonka näivettymisestä laajasti havaittuja merkkejä ovat mm. äänestysaktiivisuuden ja puolueiden jäsenmäärän lasku. Twitterin käyttäjäkunta on jäänyt Suomessa ja maailmanlaajuisestikin verraten pieneksi populaatioon nähden. Yhtä paljon kuin edellä mainituista kuplista, Twitterin yhteydessä on puhuttu eliitistä. Tällä tarkoitetaan sitä, että hyvässä asemassa olevat koulutetut ja sanavalmiit nuoret kaupunkilaiset ovat Twitterin käyttäjäkunnassa vahvasti edustettuna, kun taas kansan suuri enemmistö vierastaa avoimesti jaettavien viestien julkaisemista. Eliitillä voi ajatella olevan käytettävissään jonkinlaista pääomaa, joka edesauttaa uuden välineen haltuunottoa ja käyttöä. Vaikka Twitter on avoimesti saatavilla ja käytännössä kaikkien internetkäyttäjien ulottuvilla, sen aktiiviseen käyttöön liittyy useita yksityiskohtia, jotka eivät monesti ole kokemattoman käyttäjän intuitiivisesti omaksuttavissa. Tällaisia seikkoja ovat esimerkiksi vastauksena toiselle käyttäjälle lähetetyn twiitin näkyvyys muille käyttäjille sekä hashtagien muotoileminen ja käyttö. Toisaalta twiitin enimmäispituus asettaa kielelliselle ilmaisulle tavanomaista kielenkäyttöä tiukempia vaatimuksia. Twitterin käyttäjäkunta on siis pienehkö, aktiivisesti keskustelevien joukko vielä pienempi. Tästä huolimatta Twitterissä on mahdollista nähdä, joskin harvakseltaan, vuorovaikutusta, joka vie demokraattista prosessia eteenpäin, vaikkei saavutakaan toimeenpanovaihetta, eikä näyttäytyä vastakkaisten kantojen lähentymisenä tai aina edes vastakkainasettelun tunnustamisena.

Tämä tutkimus ei sinänsä paneudu twiittaamisen motiiveihin, mutta aineiston kanssa työskennellessä ei voinut olla ajattelematta, että Twitterin käytön tai tässä tapauksessa aihepiirin mukaisen #vaalit2015-hashtagin käytön motiivina ei välttämättä ole halu heittäytyä poliittiseen vuoropuheluun tuntemattomien ihmisten kanssa. Vähälukuiset vuoropuhelut ja lyhyeksi jäävät viestinvaihdot miltei hukkuvat yksittäisten twiittien mereen. Twiitit toimivat kenties enemmän käyttäjien muistutuksina omasta olemassaolostaan, kuin aitoina yrityksinä virittää keskustelua tai osallistua siihen. Toisaalta käyttäjien useat tuloksettomat yritykset saada vaikutusvaltaisia poliitikkoja mukaan keskusteluun lisäämällä heidän @-alkuisen käyttäjätunnuksen twiittiinsä kielivät sekä siitä, että käyttäjälle on arvokasta luoda side näkyvään julkisuuden henkilöön että siitä, että Twitter ei muodosta sellaista julkista tilaa, jossa toteutuisi osallistujien välinen tasavertainen vuorovaikutus.

Sekä Twitterin teknisiä ominaispiirteitä että siellä vallitsevia interaktion muotoja voidaan kritisoida demokraattisen prosessin näkökulmasta eri tavoin. Voi olla perusteltua väittää, ettei korkeintaan 140 merkin mittaisiin viesteihin perustuvalta vuorovaikutukselta voi odottaakaan merkittävää panosta demokratian elvyttämiseen tai että Twitterissä käy keskustelua vain pieni joukko digitaalisen viestintäteknologian omaksunutta eliittiä, jotka pitävät lähinnä huolta omasta näkyvyydestään. Edellä mainittu huomioiden on kuitenkin pantava merkille, että Twitter tarjoaa muiden verkkoviestintäympäristöjen rinnalla huomattavasti aiempaa suuremmat mahdollisuudet luoda siteitä ja verkostoja, joiden välityksellä kantoja tuodaan julki, levitetään ja perustellaan. Twitter nopeuttaa näiden verkostojen sisäistä tiedonvälitystä, kun mm. poliitikot voivat jakaa haluamansa informaation ilman välikäsiä suoraan seuraajilleen. Tämä kanava toimii vain harvoin molempiin suuntiin – kansalaisten on edelleen maltettava odottaa poliitikkojen huomiota, vaikka väline, vaikkapa televisiosta poiketen, sinänsä antaisi mahdollisuuden kaksisuuntaiseen viestintään. Näkyvän interaktion puuttuminen ei toki tarkoita sitä, etteikö informaatio voisi välittyä kansalta poliittiselle eliitille Twitterinkin välityksellä.

Liberaali, aggregatiivinen demokratiakäsitys, jossa ihmisten kannat ovat olemassa jo ennen niiden tuomista julkisuuteen ja jossa kantojen ei odoteta muuttuvan tai muovautuvan niistä keskusteltaessa, kuvaa tämän tutkimuksen aineiston valossa melko hyvin suomalaista vaaliaiheista Twitter-keskustelua. Tässäkin tapauksessa Twitter on vain osa sitä julkista tilaa, public sphereä, jossa demokratia lopulta toteutuu.

Lähteet

Anstead, Nick & O'Loughlin, Ben (2015): Social Media Analysis and Public Opinion: The 2010 UK General Election. Julkaisussa *Journal of Computer-Mediated Communication*, vol 20, s. 204–220.

Bruns, Axel (2012): How long is a tweet? Mapping dynamic conversation networks on Twitter using Gawk and Gephi. Julkaisussa *Information, Communication & Society*, vol 15 (9), s. 1323–1351.

Cunningham, Frank (2002): *Theories of Democracy. A Critical introduction*. Routledge. London.

Dahlberg, Lincoln (2007): Rethinking the fragmentation of the cyberpublic: from consensus to contestation. Julkaisussa *New Media & Society* Vol 9 (5) s. 827–847.

Dahlberg, Lincoln (2011): Re-constructing digital democracy: An outline of four 'positions'. Julkaisussa *New Media & Society* Vol 13 (6) s. 855–872.

Dryzek, John S. (2009): *Deliberative Democracy and Beyond*. Oxford University Press, Oxford.

Eloranta Annina (2015): *#Vaalit2015 – Live-twiittaaminen vaalikeskustelun aikana*. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto.

Eurostat (2015) Information Society statistics – households and individuals. http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Information_society_statistics_-_households_and_individuals.

Ferree, Myra, Gamson, William, Gerhards, Jürgen, Rucht, Dieter (2002): Four Models of the Public Sphere in Modern Democracies. Julkaisussa *Theory and Society* Vol 31 (3) s. 289–324.

Habermas, Jürgen (2003): *The Structural Transformation of the Public Sphere*. Polity Press, Cambridge.

HS.fi (2015) *Vaalirätkätystä Twitterissä*. Teija Sutisen kolumni 6.3.2015. <http://www.hs.fi/paakirjoitukset/a1425535213480> [Viitattu 2.3.2016].

Hussain, Abid, Vatrapu, Ravi, Hardt, Daniel & Ali Jaffari, Zeshan (2014): Social Data Analytics Tool: A Demonstrative Case Study of Methodology and Software. Teoksessa *Analysing Social Media Data and Web Networks*. Toim. Cantijoch, Marta, Gibson, Rachel & Ward Stephen s. 99–118. Palgrave Macmillan, UK.

Khaldarova, Irina, Laaksonen, Salla-Maria, Matikainen, Janne (2012): The use of social media in the Finnish Parliament Elections 2011. Julkaisussa *Media and Communication Studies Research Reports 3/2012*.

Kies, Raphael (2010): *Promises and Limits of Web-deliberation*. Palgrave Macmillan, USA.

Larsson, Anders O & Kalsnes, Bente (2014): Of course we are on Facebook: Use and non-use of social media among Swedish and Norwegian politicians. *Julkaisussa European Journal of Communication*.

Larsson, Anders O & Moe, Hallvard (2012): Studying political microblogging: Twitter users in the 2010 Swedish election campaign. *Julkaisussa New Media & Society* vol 14 (5) s. 729–747.

Larsson, Anders O & Moe, Hallvard (2013): Representation or participation? Twitter use during the 2011 Danish election campaign. *Julkaisussa Javnost - The Public* vol. 20 (1) s. 71–88.

Mouffe, Chantal (2013): *Agonistics*. Verso, London.

Mouffe, Chantal (2009): *The Democratic Paradox*. Verso, London.

Moussa, Mario & Scapp, Ron (1996): The Practical Theorizing of Michel Foucault: Politics and Counter-Discourse. *Julkaisussa Cultural Critique*, No. 33. University of Minnesota Press s. 87–112.

Murthy, Diraj & Petto, Laura (2015) Comparing Print Coverage and Tweets in Elections: A Case Study of the 2011–2012 U.S. Republican Primaries. *Julkaisussa Social Science Computer Review* vol 33 (3), s. 298–314.

Parkkulainen, Nina (2014): *Deliberaatio 2.0*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.

Parmelee, John H. & Bichard, Shannon L. (2012): *Politics and the Twitter Revolution: How Tweets Influence the Relationship Between Political Leaders and the Public*. Lexington Books, USA.

Perrin, Andrew (2014): *American Democracy. From Tocqueville to Town Halls to Twitter*. Polity Press, Cambridge.

Shareholder.com (2016): Twitter, Inc. Form 10-K (Annual Report) <http://files.shareholder.com/downloads/AMDA-2F526X/1616177182x0xS1564590-16-13646/1418091/filing.pdf>

Small, Tamara A. (2012): What the hashtag? A content analysis of Canadian politics on Facebook. Sveningsson, M. (2014). "I don't like it and I think it's useless, people discussing politics on Facebook": Young Swedes' understandings of social media use for political discussion. *Julkaisussa Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 8(3), article 1 doi: 10.5817/CP2014-3-8.

Twitter. Teoksessa Loader, Brian D. & Mercea, Dan (toim.): *Social Media and Democracy* s. 109–127. Routledge, Oxon.

SNE (2015): Keskustan alamäki oli nähtävissä internetin ja sosiaalisen median keskustelusta. <http://www.sn4.com/fi/blog/2015/04/keskustan-alamaki-oli-nahtavissa-internetin-ja-sosiaalisen-median-keskustelusta/> [Viitattu 2.3.2016].

Taloustutkimus (2014): Telebus vko 49B-50A/2014 http://www.yle.fi/tvuutiset/uutiset/upics/liitetiedostot/yle_somekysely.pdf [Viitattu 2.3.2016].

Trilling, Damian (2015): Two Different Debates? Investigating the Relationship Between a Political Debate on TV and Simultaneous Comments on Twitter. Julkaisussa *Social Science Computer Review* vol 33 (3), s. 259–276.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2013): Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi, Vantaa.

Twitter (2016): *Twitter Terms of Service*. <https://twitter.com/tos> [Viitattu 2.3.2016].

Turkulainen.fi (2015): *Vaaleja ei ratkaista tänä vuonnakaan Twitterissä*. <http://www.turkulainen.fi/artikkeli/258309-tutkijat-vaaleja-ei-ratkaista-tana-vuonnakaan-twitterissa> [Viitattu 2.3.2016].

Vaccari, Christian & Valeriani, Augusto (2015): Follow the leader! Direct and indirect flows of political communication during the 2013 Italian general election campaign. Julkaisussa *new media & society* vol 17 (7), s. 1025–1042.

Warner, Michael (2002): *Publics and Counterpublics*. Zone Books, New York.

Zappavigna, Michele (2013): *Discourse of Twitter and Social Media*. Bloomsbury.